

**Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi auktorisoiduista
kääntäjistä**

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan annettavaksi laki auktorisoiduista kääntäjistä, joka korvaisi nykyisen vuodelta 1989 olevan virallisista kääntäjistä annetun lain. Nykyisestä virallisen kääntäjän oikeuteen liittyvästä 70 vuoden ikärajoituksesta ehdotetaan esityksessä luovuttavaksi ja oikeus toimia auktorisoituna kääntäjänä ehdotetaan muutettavaksi määräaikaiseksi. Samalla voimassa oleva virallisen kääntäjän nimike muutettaisiin auktorisoiduksi kääntäjäksi.

Auktorisoidun kääntäjän järjestelmän toimeenpanoa ehdotetaan uudistettavaksi siten, että auktorisoitujen kääntäjien tutkintotoiminta sijoitettaisiin Opetushallitukseen ja auktorisoitujen kääntäjien tutkintolautakunta siirrettäisiin kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen yhteydestä Opetushallituksen yhteyteen. Myös auktorisoidun kääntäjän tutkintovaatimuksia uudistettaisiin.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2008.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
SISÄLLYS.....	2
YLEISPERUSTELUT	3
1 NYKYTILA	3
1.1 Lainsäädäntö ja käytäntö.....	3
Virallisen kääntäjän oikeus	3
Kääntäjien tutkintolautakunta.....	4
Virallisen kääntäjän tutkinto	4
1.2 Kansainvälinen kehitys sekä ulkomaiden ja EU:n lainsäädäntö	5
Yleistä.....	5
Ruotsi	5
Tanska	6
Saksin osavaltion malli.....	7
Euroopan unioni	7
1.3 Nykytilan arviointi	7
2 ESITYKSEN TAVOITTEET JA KESKEISET EHDOTUKSET.....	8
2.1 Tavoitteet.....	8
2.2 Toteuttamisvaihtoehdot.....	9
2.3 Keskeiset ehdotukset	9
3 ESITYKSEN VAIKUTUKSET	10
3.1 Taloudelliset vaikutukset.....	10
3.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan	10
3.3 Yhteiskunnalliset vaikutukset.....	11
4 ASIAN VALMISTELU	11
4.1 Valmisteluvaiheet ja -aineisto	11
4.2 Lausunnot ja niiden huomioon ottaminen	11
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT.....	13
1 Lakiehdotuksen perustelut.....	13
1 luku Soveltamisala	13
2 luku Kääntäjän auktorisointi ja käännöksen pätevyys	13
3 luku Auktorisoidun kääntäjän tutkinto.....	14
4 luku Auktorisoidun kääntäjän tutkintojärjestelmän toimeenpano.....	15
5 luku Erinäiset säännökset.....	17
6 luku Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset.....	19
2 Tarkemmat säännökset ja määräykset.....	19
3 Voimaantulo	20
LAKIEHDOTUS	21
Laki auktorisoiduista kääntäjistä	21

YLEISPERUSTELUT

1 Nykytila

1.1 Lainsäädäntö ja käytäntö

Virallisen kääntäjän oikeus

Virallinen kääntäjä on kääntäjä, jolla on oikeus tehdä julkisesti luotettavia käännöksiä. Virallisista kääntäjistä säädetään virallisista kääntäjistä annetussa laissa (1148/1988) ja asetuksessa (626/1989). Virallisista kääntäjistä annetun lain 5 §:n mukaan virallisen kääntäjän tekemä käännös on katsottava laillisesti päteväksi, jollei sitä näytetä virheelliseksi.

Viralliseksi kääntäjäksi voidaan virallisista kääntäjistä annetun lain 2 §:n mukaan hyväksyä luotettavaksi tunnettu täysi-ikäinen henkilö, jota ei ole julistettu vajaavaltaiseksi ja jolla on kotikuntalain (201/1994) mukainen kotikunta Suomessa taikka vakinainen asuinpaikka Euroopan unionin jäsenvaltiossa tai muussa Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa. Viralliseksi kääntäjäksi ei kuitenkaan voida hyväksyä henkilöä, joka on täyttänyt 70 vuotta. Viralliseksi kääntäjäksi hyväksymisen edellytyksenä on lisäksi se, että asianomainen henkilö on suorittanut kääntäjien tutkintolautakunnan toimeenpaneman tutkinnon.

Virallisen kääntäjän nimitystä saa virallisista kääntäjistä annetun lain 1 §:n mukaan käyttää ainoastaan se, joka on saanut oikeuden toimia virallisena kääntäjänä. Oikeuden toimia virallisena kääntäjänä antaa hakemuksesta kääntäjien tutkintolautakunta. Oikeus annetaan henkilölle, joka täyttää lain 2 §:ssä säädettyt edellytykset. Ennen kuin hakijalle annetaan oikeus toimia virallisena kääntäjänä, hänen on annettava kääntäjien tutkintolautakunnalle kirjallinen kääntäjän vakuutus.

Virallisen kääntäjän oikeuden myöntämisestä kääntäjien tutkintolautakunta antaa todistuksen. Todistuksesta on lain 3 §:n mukaan käytävä ilmi, mistä kielestä mihin kielen henkilöllä on oikeus virallisena kääntäjänä suorittaa käännöksiä. Virallisen kääntä-

jän oikeus koskee vain sitä kieliparia ja käännössuuntaa, jossa se on myönnetty. Oikeuden voi saavuttaa useammassa kieliparis- sa, mutta tutkinto on suoritettava ja oikeus haettava jokaisen kieliparin ja käännössuun- nan osalta erikseen.

Virallisista kääntäjistä annetun lain 4 §:n mukaan oikeus toimia virallisena kääntäjänä on voimassa sen kalenterivuoden loppuun, jona asianomainen henkilö täyttää 70 vuotta. Kääntäjien tutkintolautakunta voi kuitenkin oikeuttaa virallisen kääntäjän toimimaan edelleen virallisena kääntäjänä sen kalenteri- vuoden jälkeen, jona hän on täyttänyt 70 vuotta. Oikeus annetaan tällöin enintään vii- deksi vuodeksi kerrallaan. Jatko-oikeuden antaminen edellyttää, että hakija täyttää lain 2 §:n 1 momentissa säädettyt vaatimukset ikää koskevaa vaatimusta lukuun ottamatta ja että hän on suorittanut virallisen kääntäjän tutkinnon erikseen tätä määräaikaista oikeut- ta varten.

Kääntäjien tutkintolautakunta voi virallisista kääntäjistä annetun lain 7 §:n 2 momentin mukaan peruuttaa asianomaiselta oikeuden toimia virallisena kääntäjänä, jollei hän täytä laissa mainittuja edellytyksiä tai jos hän muutoin on osoittautunut ilmeisen sopimat- tomaksi tehtävänsä. Oikeuden peruuttami- sesta tutkintolautakunnan on kuulutettava vi- rallisessa lehdessä. Kääntäjien tutkintolaut- kunnan päätöksestä, joka koskee oikeutta toimia virallisena kääntäjänä tai jolla tällai- nen oikeus on peruutettu, saa virallisista kääntäjistä annetun lain 9 §:n mukaan valit- ta hallinto-oikeuteen.

Virallisen kääntäjän oikeus on kansallinen eli se on voimassa vain Suomessa. Ulkomail- la saatu vastaava oikeus ei anna oikeutta toi- mia virallisena kääntäjänä Suomessa. Suo- messa ei myöskään voida myöntää virallisen kääntäjän oikeutta sillä perusteella, että asi- anomainen on saanut vastaavan oikeuden jossakin muussa valtiossa.

Virallisista kääntäjistä annettu laki on 1 päivästä elokuuta 1989 korvannut aikai- semman valantehneistä kielenkääntäjistä an-

netun lain (191/1967). Valantehneiden kielenkääntäjien järjestelmässä kielitutkinnon panivat toimeen opetusministeriön asettamat valantehneiden kielenkääntäjien tutkintolautakunnat, valan tai vastaavan vakuutuksen ottivat vastaan alioikeudet ja valantehneen kielenkääntäjän oikeuden myönsi oikeusministeriö. Virallisista kääntäjistä annetun lain 13 §:n 2 momentin mukaan henkilö, jolla virallisista kääntäjistä annetun lain voimaan tullessa on oikeus toimia valantehneenä kielenkääntäjänä, saa virallisen kääntäjän tutkintoa suorittamatta ja kääntäjän vakuutusta antamatta hakemuksesta virallisen kääntäjän oikeuden, jos hän täyttää virallisen kääntäjän edellytykset. Virallisen kääntäjän oikeus, joka myönnetään valantehneelle kielenkääntäjälle, on voimassa ilman yläikärajaa.

Virallisen kääntäjän oikeuden saaneita kääntäjiä on noin 2 900 kaikkiaan 87 kieliparissa. Kieliparissa aina toinen kieli on suomi, ruotsi tai saame. Kieliparien yleisimmät muut kielet ovat englanti, saksa, venäjä ja ranska.

Kääntäjien tutkintolautakunta

Virallisten kääntäjien järjestelmästä huolehtii kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen yhteydessä toimiva kääntäjien tutkintolautakunta. Tutkintolautakunta on opetusministeriön alainen. Se järjestää ja hyväksyy virallisen kääntäjän tutkinnot, myöntää ja peruuttaa oikeuden toimia virallisena kääntäjänä, valvoo virallisten kääntäjien toimintaa ja ylläpitää luetteloa virallisista kääntäjistä.

Virallisista kääntäjistä annetun asetuksen 1 §:n mukaan opetusministeriö määrää kääntäjien tutkintolautakuntaan puheenjohtajan, varapuheenjohtajan ja seitsemän muuta jäsentä sekä kullekin heistä henkilökohtaisen varajäsenen. Tutkintolautakunnan sihteerinä toimii kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen tehtävään määräämä tutkimuskeskuksen virkamies. Kääntäjien tutkintolautakunnan toimikausi on enintään viisi vuotta. Nykyisen opetusministeriön asettaman kääntäjien tutkintolautakunnan toimikausi päättyy 31 päivänä heinäkuuta 2007. Opetusministeriön tarkoituksena on jatkaa tutkintolautakunnan toimikautta vuoden 2007 loppuun.

Kääntäjien tutkintolautakunnassa tulee virallisista kääntäjistä annetun asetuksen 1 §:n

mukaan olla edustettuna suomen, ruotsin, englannin, espanjan, ranskan, saksan ja venäjän kielen ja kääntämisen asiantuntemus. Näitä kieliä edustavan jäsenen tulee olla asianomaisen kielen opettaja korkeakoulussa taikka kääntäjän ammatissa toimiva tai muu tehtävään sopiva kyseistä kieltä hallitseva henkilö. Varajäsenellä tulee olla mainittu pätevyys samassa kielessä kuin sillä, jonka varajäsen hän on. Yhden lautakunnan jäsenistä ja hänen henkilökohtaisen varajäsenensä tulee olla oikeustieteen kandidaatin tutkinnon suorittaneita.

Opetusministeriö määrää tutkintolautakuntaan tarvittavan määrän pysyviä apujäseniä tutkintolautakunnan toimikaudeksi. Pysyvät apujäsenet määrätään sellaisia muita kuin lautakunnassa edustettuja kieliä varten, joissa tutkintoja suoritetaan usein. Pysyvä apujäsen on kuitenkin aina määrättävä saamen kieltä varten.

Pysyvien apujäsenten lisäksi tutkintolautakunta voi tarvittaessa ottaa määrättyä tehtävää varten tilapäisiä apujäseniä. Tilapäinen apujäsen on kuitenkin otettava oikaisuvaatimusten käsittelyä varten sekä silloin, kun tutkinto järjestetään sellaisessa kielessä, joka ei ole tutkintolautakunnassa edustettuna ja jota varten ei myöskään ole pysyvää apujäsentä. Sekä pysyvillä että tilapäisillä apujäsenillä tulee olla sama kelpoisuus kuin varsinaisilla jäsenillä.

Asiantuntijoita kääntäjien tutkintolautakunta voi käyttää kokeiden laadinnassa ja arvostelussa. Asiantuntijat kääntäjien tutkintolautakunta määrää virallisten kääntäjien kokeista annetun opetusministeriön päätöksen (306/1990) 13 §:n mukaan toimikautensa ajaksi niitä kieliä varten, jotka ovat kääntäjien tutkintolautakunnassa pysyvästi edustettuina. Asiantuntija voi olla henkilö, joka hallitsee kysymyksessä olevaa tutkintokieltä syntyperäisen tavoin tai siihen verrattavasti tai joka on tietyn aihepiirin asiantuntija.

Virallisen kääntäjän tutkinto

Virallisen kääntäjän tutkinnossa on kaksi tehtävää: toisella tehtävällä osoitetaan yleiskielen taito ja toisella kielitaito tutkittavan valitsemassa aihepiirissä. Valittavana olevista aihepiireistä päättää kääntäjien tutkintolau-

takunta. Aihepiireinä on ollut lainkäyttö ja hallinto, kauppa ja talous, lääketiede ja biologia sekä tekniikka ja teollisuus. Virallisen kääntäjän oikeudesta annettavassa todistuksessa ei ole mainintaa siitä, minkä aihepiirin kääntäjä on kokeessa valinnut, eikä aihepiirin valinta rajoita virallisen kääntäjän oikeuden tuottamaa kelpoisuutta.

Tutkinto, jonka kesto on kolme tuntia, suoritetaan käännöksenä kielestä toiseen. Näistä kielistä toisen tulee olla suomen, ruotsin tai saamen kieli. Virallisten kääntäjien kokeista annetun opetusministeriön päätöksen 6 §:n mukaan virallisen kääntäjän kokeissa tutkitaan kääntämistäittoa, johon sisältyy sekä lähdekielen ymmärtäminen että kohdekielen virheetön käyttäminen. Koetehtävät, jotka ovat kirjallisia alkuperäistekstejä, vahvistaa kääntäjien tutkintolautakunta. Tehtäviin vastaamisessa voidaan hyödyntää kirjallisia apuvälineitä.

Virallisen kääntäjän tutkinnot järjestetään virallisista kääntäjistä annetun asetuksen 5 §:n mukaan kääntäjien tutkintolautakunnan määräämänä aikana vähintään kerran vuodessa. Tutkintotilaisuuksista ilmoitetaan virallisessa lehdessä ja tutkintolautakunnan harkinnan mukaan muissa lehdissä. Kussakin tilaisuudessa voidaan suorittaa vain yksi tutkinto. Tutkintotilaisuuksia järjestetään kääntäjien tutkintolautakunnan määräämillä paikkakunnilla maan eri osissa. Käytännössä tutkintotilaisuudet on järjestetty kahdesti vuodessa Helsingissä ja kääntäjänkoulutusta antavilla paikkakunnilla sekä Maarianhaminassa Ahvenanmaalla.

Vuoden 2005 loppuun mennessä tutkintotilaisuuksia on järjestetty 32 kertaa. 1990-luvun alussa kokeeseen osallistuneita oli 200—300 koekertaa kohden. Vuodesta 1997 lähtien osallistuneiden määrä on ollut alle 200.

Virallisen kääntäjän tutkinnon hyväksyy virallisista kääntäjistä annetun asetuksen 7 §:n mukaan kääntäjien tutkintolautakunta. Hyväksymisen edellytyksenä on, että molemmat tehtävät on suoritettu hyväksyttävästi samalla koekerralla. Käännösten tulee olla kielellisesti oikeita, ja niiden tulee sisältää vastata tarkasti käännettävää tekstiä.

Virallisen kääntäjän tutkintoa hyväksyttäessä kääntäjien tutkintolautakunnassa tulee asetuksen 16 §:n mukaan olla läsnä asian-

omaista kieltä edustava jäsen, varajäsen tai apujäsen. Tutkintosuoritukset tarkastaa ja arvostelee valmistavasti vähintään kaksi henkilöä, joiden kummankin tulee olla kääntäjien tutkintolautakunnan jäsen, varajäsen, apujäsen tai asiantuntija.

Koetehtävien laadintaan ja kokeiden arvosteluun osallistuu tutkinnoittain noin 70 jäsentä, apujäsentä tai asiantuntijaa.

Virallisista kääntäjistä annetun lain 9 §:n 2 momentin mukaan kääntäjien tutkintolautakunnan toimeenpaneman tutkinnon arvosteluun ei saa valittamalla hakea muutosta. Sen sijaan sillä, joka on hylätty tutkinnossa, on oikeus vaatia oikaisua kääntäjien tutkintolautakunnalta. Virallisista kääntäjistä annetun asetuksen 18 §:n mukaan oikaisuvaatimus on toimitettava kääntäjien tutkintotoimikunnalle kolmenkymmenen päivän kuluessa siitä päivästä, jona tutkinnossa hylätty on saanut tiedon päätöksestä. Kääntäjien tutkintolautakuntaan on tullut maaliskuun 2005 loppuun mennessä kaikkiaan 172 oikaisuvaatimusta. Näistä on hyväksytty 18 eli noin 10,5 prosenttia.

Virallisen kääntäjän tutkintoihin on osallistunut yhteensä 6 079 kokeilasta, joista on hyväksytty 1 268. Hyväksymisprosentti on ollut keskimäärin 21,7 prosenttia.

1.2 Kansainvälinen kehitys sekä ulkomaiden ja EU:n lainsäädäntö

Yleistä

Seuraavassa tarkastellaan virallisten kääntäjien järjestelmiä Ruotsissa, Tanskassa ja Saksin osavaltiossa. Ruotsi ja Tanska on otettu tarkastelun kohteiksi, koska näissä maissa virallisten kääntäjien järjestelmiä on kehitetty Suomessa voimassa olevaa järjestelmää pidemmälle, ja virallisia kääntäjiä koskevat tarpeet vastaavat monelta osin Suomen tilannetta. Saksin osavaltion malli on puolestaan valittu tarkastelun kohteeksi sen vuoksi, että se on moderni ja pitkälle kehitetty keskieurooppalainen järjestelmä.

Ruotsi

Ruotsissa auktorisoiduista kääntäjistä säädetään tulkkien ja kääntäjien auktorisoinnista

annetussa asetuksessa. Sen mukaan kääntäjän auktorisoinnista päättää kamarikollegio (Kammarkollegiet). Kamarikollegio myös järjestää käännöskokeet, ylläpitää kääntäjärekisteriä ja valvoo auktorisoitujen kääntäjien toimintaa.

Kääntäjän auktorisointi voidaan myöntää täysivaltaiselle 18 vuotta täyttäneelle henkilölle, jonka asuinpaikka on Ruotsissa tai muussa ETA-valtiossa ja joka on rehelliseksi tunnettu ja muutoin sopiva kääntäjäksi. Lisäksi edellytetään, että henkilö on suorittanut kamarikollegion järjestämän kirjallisen käännöskokeen.

Kamarikollegion järjestämässä käännöskokeessa on kolme osiota: juridisen, taloudellisen ja yleisen tekstin kääntäminen. Käännös tehdään joko ruotsista toiseen kieleen tai toisesta kielestä ruotsiin. Kokeen kaikki osiot on suoritettava hyväksytyksi samalla tutkintokerralla. Kokeeseen käytettävä aika on kahdeksan tuntia.

Kääntäjän auktorisointi on määräaikainen. Se myönnetään pääsääntöisesti viideksi vuodeksi, minkä jälkeen se voidaan hakemukselta uusida. Auktorisoinnin myöntämisen jälkeen kääntäjällä on oikeus käyttää auktorisoidun kääntäjän nimikettä (auktoriserad translator) ja kamarikollegion vahvistamaa auktorisoidun kääntäjän leimaa. Kääntäjien auktorisointien lukumäärä on 442.

Auktorisoidun kääntäjän velvollisuutena on suorittaa saamansa tehtävät tunnollisesti ja hyvää kääntäjätapaa noudattaen. Hänen tulee kieltäytyä toimeksiannoista, jos on olemassa erityisiä seikkoja, jotka voivat häiritä luottamusta hänen puolueettomuuteensa tai itsenäisyyteensä.

Kamarikollegio voi peruuttaa kääntäjälle myönnetyn auktorisoinnin tai antaa auktorisoidulle kääntäjälle varoituksen. Auktorisointi peruutetaan, jos kääntäjä tahallaan toimii virheellisesti tai muutoin epärehellisesti. Varoitus annetaan lievissä tapauksissa. Auktorisointi peruutetaan myös silloin, kun kääntäjä ei enää asu Ruotsissa tai toisessa ETA-valtiossa taikka kun hän ei enää ole täysivaltainen. Auktorisoitu kääntäjä on velvollinen ilmoittamaan kamarikollegiolle olosuhteissaan tapahtuneista muutoksista.

Tanska

Tanskassa kääntäjien auktorisoinnista säädetään kääntäjien ja tulkkien auktorisoinnista annetussa laissa. Sen mukaan kääntäjän auktorisoinnista päättää elinkeinohallitus (erhvervs- og selskabsstyrelsen). Elinkeinohallitus myös järjestää käännöskokeet ja valvoo kääntäjien toimintaa. Tehtävien hoidossa sitä avustaa kääntäjäkomissio (translatorkommisjonen).

Kääntäjän auktorisointi voidaan myöntää 25 vuotta täyttäneelle, itseään ja omaisuuttaan hallitsevalle henkilölle, jolla on samat oikeudet kuin Tanskassa syntyneellä (tanskalainen). Lisäksi edellytetään, että henkilön asuinpaikka on Tanskassa ja että hän on läpäissyt kääntäjän käännöskokeen. Elinkeinohallitus voi myöntää ehdoista poikkeuksia ja tarvittaessa joko rajoittaa auktorisointia tai asettaa sille ehtoja.

Henkilö, jolle on myönnetty auktorisointi, voi käyttää kääntäjän nimikettä (translator). Auktorisointia myönnettäessä kääntäjän on annettava vakuutus siitä, että hän hoitaa huolellisesti saamansa toimeksiannot ja että hän täyttää kääntäjän velvollisuutensa asianmukaisesti. Auktorisoidun kääntäjän velvollisuutena on lain mukaan suorittaa toimeksiannot huolellisesti ja nopeasti.

Kääntäjän auktorisointi voidaan peruuttaa, jos kääntäjä on toiminnassaan osoittanut moitittavuutta tai jos hän ei suorita tehtäviään vastuullisesti. Auktorisointi päättyy kääntäjän kuoltua tai jos hän ei enää täytä auktorisoinnin myöntämisen edellytyksiä.

Elinkeinohallitus voi antaa tarkempia määräyksiä kääntäjän käännöskokeesta (vaatimukset, ilmoittautuminen, laajuus ja arviointi). Se voi myös siirtää muun kielen kuin englannin, ranskan, espanjan ja saksan kielen kokeen järjestämisen erityisen valiokunnan (udvalg) tehtäväksi.

Kääntäjän tulee tehdä elinkeinohallitukselle ilmoitus toimipisteen perustamisesta. Elinkeinohallitus voi vahvistaa tarkempia määräyksiä kääntäjien elinkeinotoiminnasta.

Saksin osavaltion malli

Saksin osavaltiossa kääntäjien auktorisoinnista päättää osavaltion opetus- ja kulttuuriministeriö sekä oikeusministeriö. Kääntäjien auktorisointi voidaan myöntää täysi-ikäiselle ja täysivaltaiselle henkilölle, jolla on kotipaikka Saksin osavaltiossa. Lisäksi auktorisoinnin edellytyksenä on, että henkilö on luotettava ja että hän on läpäissyt tutkintolautakunnan järjestämän tutkinnon. Kääntäjien tutkinnot järjestää Leipzigin alueellisen koulutusviraston yhteydessä toimiva tutkintolautakunta.

Tutkintolautakunnan järjestämä kääntäjän tutkinto on luonteeltaan erikoistumistutkinto. Tutkinnossa hyväksytyt katsotaan osoittaneen ammatillisen soveltuvuutensa kirjalliseen sanoman välittämiseen oikeuslaitoksen ja viranomaisen tarkoituksiin. Tutkintokielenä voivat olla kaikki nykykielet, joihin löytyy tentaattori. Saksan kieli on oltava joko lähde- tai kohdekielenä. Tutkinto on suoritettava vähintään saksan kielessä, yhdessä muussa kielessä ja yhdessä erikoisalassa. Käännettävien tekstien erikoisaloina ovat talouselämä, oikeustiede, tekniikka, luonnontiede, humanistiset tieteet ja yhteiskuntatieteet. Kokeessa on kaikkiaan kymmenen osiota, ja sen suorittamiseen käytettävissä oleva aika on noin kymmenen tuntia.

Auktorisoinnin saaneella kääntäjällä on oikeus käyttää julkisesti auktorisoidun ja yleisesti valantehneen kääntäjän nimitystä. Hän saa tutkintolautakunnalta todistuksen ja aluetuomioistuimelta lupakirjan. Auktorisoitu kääntäjä on velvollinen käyttämään leimaa, jonka muodosta ja tekstistä päättää Saksin oikeusministeriö.

Auktorisointia myönnettäessä kääntäjän on annettava aluetuomioistuimelle vala siitä, että hän kääntää tunnollisesti ja parhaan kykynsä mukaan ja että hän täyttää julkisesti auktorisoidun kääntäjän velvollisuudet. Auktorisoidun kääntäjän velvollisuutena on suorittaa tehtävät tunnollisesti ja puolueettomasti, säilyttää hänelle uskottu asiakirjat huolellisesti ja pitää salassa niin niiden sisältö kuin toimeksiannon yhteydessä tietoon tulleet muut seikat sekä ottaa vastaan käännöstoimeksiantoja niiltä oikeuslaitoksilta ja viranomaisilta, joiden listoille kääntäjä kuuluu.

Velvollisuuksien täyttämistä valvoo aluetuomioistuin.

Kääntäjän julkinen auktorisointi päättyy, kun kääntäjä kuolee, hänen kotipaikkansa tai elinkeinonharjoittamispaikkansa ei enää ole Saksin osavaltiossa tai kun hän luopuu oikeuksistaan. Auktorisointi voidaan myös peruuttaa, jos kääntäjä on toistuvasti tehnyt virheellistä ja puutteellista työtä tai on toiminut ammattivelvollisuuksiensa vastaisesti taikka hän on muutoin osoittautunut sopimattomaksi julkisesti auktorisoidun kääntäjän tehtävään. Jos auktorisointi peruutetaan, kääntäjän on palautettava lupakirjansa aluetuomioistuimelle.

Julkisesti auktorisoidun kääntäjän on ilmoitettava aluetuomioistuimelle kotipaikan tai elinkeinon harjoittamispaikan muuttumisesta, mahdollisista rangaistustuomioista sekä konkurssiin tai selvitystilaan joutumisesta.

Aluetuomioistuin pitää rekisteriä julkisesti auktorisoiduista kääntäjistä. Luetteloa julkaisee Saksin oikeusministeriö. Auktorisoituja kääntäjiä on 4,4 miljoonan asukkaan Saksin osavaltiossa yhteensä 300.

Euroopan unioni

Euroopan unionissa ei ole hyväksytty virallisia kääntäjiä koskevaa lainsäädäntöä eikä asiaa koskevaa yhteisöläinsäädäntöä ole vireillä. Euroopan komissio on tosin rahoittanut erinäisiä asiaan liittyviä selvityksiä (Grotius-hankkeet 98/GR/1312 ja 2001/GRP/915), joita on käytetty rikoksista epäiltyjen ja syytettyjen etujen turvaamisesta rikosoikeudenkäynneissä Euroopan unionin alueella koskevassa vihreässä kirjassa (KOM(2003) 75).

1.3 Nykytilan arviointi

Virallisten kääntäjien järjestelmä on nyky-muotoisena ollut voimassa vuodesta 1989. Järjestelmä on toiminut suhteellisen hyvin. Erityisesti lisääntynyt kansainvälinen asiakirjaliikenne ja maahanmuutto ovat kuitenkin aiheuttaneet tarpeen tarkistaa lainsäädäntöä.

Virallisten käännösten tarve maahanmuuttajakielissä on kasvanut. Virallisten kääntäjien saatavuus on kuitenkin osoittautunut ongelmalliseksi näissä kieliryhmissä. Näin siitä

huolimatta, että virallisen kääntäjän tutkinto on mahdollista suorittaa koulutustaustasta riippumatta. Tällä hetkellä virallisia kääntäjiä on kaikkiaan 13 suurimmassa maahanmuuttajakielessä. Oikeus tehdä käännöksiä suomesta somaliin, kiinaan, serbokroaattiin ja kroaattiin on kuitenkin vain yhdellä virallisella kääntäjällä. Albanian, vietnamin, kurdin ja thain kielessä ei ole virallisia kääntäjiä lainkaan. Silloin kun virallista kääntäjää ei ole ollut saatavilla, on käytännössä turvaututtu epävirallisiin käännöksiin, jotka asioimistulkikeskus on varmentanut. Menettely on epävirallinen, mutta viranomaiset ovat kelpuuttaneet näin tehdyt käännökset. Käytäntöä ei voida pitää tyydyttävänä.

Voimassa olevaa menettelyä, jonka mukaan 70 vuotta täyttänyttä henkilöä ei voida hyväksyä viralliseksi kääntäjäksi, ei nykytilanteessa voida pitää tarkoituksenmukaisena. Ei ole luotettavaa näyttöä siitä, että virallisen kääntäjän ammattitaito heikkenee hänen täytettyään 70 vuotta. Tähän epäkohtaan on myös eduskunnan sivistysvaliokunta kiinnittänyt huomiota mietinnössään vuonna 2001 (SiVM 2/2001 vp).

Voimassa olevan lain mukaan virallisten kääntäjien toimintaa valvoo kääntäjien tutkintolautakunta. Valvonta on tapahtunut pääasiassa tutkintolautakunnalle tehtyjen kanteluiden perusteella. Kanteluita virallisten kääntäjien toiminnasta on tehty vähän, eivätkä ne ole johtaneet virallisen kääntäjän oikeuden peruuttamiseen. Myös kääntäjien tutkintolautakunnan ylläpitämä luettelo virallisista kääntäjistä on toiminut virallisten kääntäjien toiminnan valvonnan välineenä. Ongelmia on kuitenkin ilmennyt luettelon ylläpidossa. Se ei ole kaikkien virallisten kääntäjien osalta ajantasainen. Virallisten kääntäjien valvonnan tehostamiseen on myös eduskunta vastauksessaan kiinnittänyt huomiota (EV 28/2001 vp).

Eräs epäkohta koskee kääntäjien tutkintolautakunnan organisatorista sijoittumista ja tutkintolautakunnan kokoonpanoa. Käytäntö on osoittanut, että kääntäjien tutkintolautakunnan toiminta ei sovi hyvin kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen toimintaan. Nykyisessä toimintaympäristössä tutkintolautakunnalla ei ole ollut käytettävissään riittäviä tukitoimia tutkinto- ja muun toiminnan kehittä-

miseen. Tutkintolautakunnan nykyisen kokoonpanon epäkohtana on puolestaan pidetty sitä, että siitä on puuttunut virallisia käännöksiä tarvitsevan asiakaskunnan edustus.

Virallisen kääntäjän tutkinnon puutteena on pidetty sitä, ettei se mittaa virallisena kääntäjänä toimimisessa vaadittavaa ammattitaitoa. Tutkinto keskittyy kääntäjän kielitaidon arviointiin, eikä siinä ole ollut muita virallisen kääntäjän ammattitaitoa osoittavia osia-alueita. Kokeessa käännettävistä teksteistä puuttuvat sellaiset tekstilajit ja asiakirjatyytit, kuten esimerkiksi todistukset, kaupparekisteriotteet ja yhtiöjärjestykset, joita viralliset kääntäjät käytännön työssään kohtaavat. Virallisen kääntäjän on käännös- ja kielitaidon lisäksi tunnettava hyvin erityisesti virallisten kääntäjien oikeudellinen vastuu, virallisten käännösten erityiskysymykset ja virallisten kääntäjien ammattietiikkaa.

Lopuksi eräät virallisen kääntäjän tutkinnon toimeenpanoon liittyvät käytännön järjestelyt ovat osoittautuneet epätarkoituksenmukaisiksi. Virallisen kääntäjän tutkinnon suorittamiseen käytettävää aikaa on pidetty liian lyhyenä. On myös katsottu, että kirjallisten apuvälineiden sijaan tutkinnossa tulisi olla mahdollisuus käyttää tietokonetta, sähköisiä sanakirjoja ja internetiä.

2 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

2.1 Tavoitteet

Uudistuksen tärkeimpänä tavoitteena on varmistaa laadukkaiden virallisten käännösten saatavuus Euroopan unionin virallisissa kielissä, maahanmuuttajakielissä ja keskeisissä Euroopan ulkopuolissa kielissä. Uudistuksen päämäärät liittyvät virallisten kääntäjien ammattitaitoon, virallisten kääntäjien toiminnan valvontaan ja virallisten kääntäjien järjestelmän hallintoon.

Virallisen kääntäjän ammattitaidon varmistamisen edellytyksenä on virallisen kääntäjän tutkinnon uudistaminen. Ammattitaitoon liittyy käännöstaidon ohella virallisen kääntäjän oikeudellisen vastuun ymmärtäminen ja virallisiin käännöksiin liittyvät erityiskysymykset. Näin ollen virallisen kääntäjän tutkintoon olisi tarpeen liittää käännöstaitoa tes-

taavien osioiden lisäksi virallisen kääntäjän työtä koskevien määräysten ja ammatinharjoittamiskäytäntöjen tuntemusta mittaava osio.

Virallisten kääntäjien toiminnan ja oikeuksien käytön valvonnan tehostaminen mahdollistaisi virallisia kääntäjiä koskevien ajantasaisten tietojen ylläpidon. Valvonnan tehostamisen tarkoituksena on myös ehkäistä ennalta mahdollisia väärinkäytöksiä, joita voisivat olla esimerkiksi käännosten vahvistaminen ilman virallisen kääntäjän oikeutta.

Virallisten kääntäjien järjestelmän hallinnon uudistamisen ja tehostamisen edellytyksenä on, että virallisten kääntäjien järjestelmä on sijoitettu toimintaympäristöön, jossa virallisten kääntäjien tutkimukset ovat osa laajempaa työelämän tutkintojen kokonaisuutta ja että tutkintojen toimeenpanoon, seurantaan, tiedottamiseen ja kehittämiseen on käytettävissä riittävät voimavarat. Virallisen kääntäjän oikeuksien myöntämistä, luettelon ylläpitoa ja tietopalveluita koskevat järjestelyt tulisi organisoida niin, että ne täyttävät tutkintotilaisuuteen osallistuneiden, virallisen kääntäjän oikeutta hakevien ja oikeuden saaneiden sekä näitä palveluita käyttävien tarpeet ja vaatimukset.

Uudistuksen toimivuutta ja asetettujen tavoitteiden toteutumista olisi tarkoitus arvioida viiden vuoden kuluttua ehdotetun lain voimaantulosta.

2.2 Toteuttamisvaihtoehdot

Virallisen kääntäjän järjestelmän toimeenpanon ja hallinnon uudistaminen olisi toteutettavissa kolmella vaihtoehtoisella tavalla: osana ammatillista lisäkoulutusta ja sen näyttötutkintojärjestelmää, osana yleistä kielitutkintojärjestelmää tai valtionhallinnon kielitutkintojärjestelmän mukaisesti.

Järjestelmän toimeenpanon organisointi osana näyttötutkintojärjestelmää takaisi osaamisen varmistavan näyttökokeen, ammatillisen lisäkoulutuksen resurssit sekä järjestelmän toimeenpanosta ja kehittämisestä vastaavan kolmikantaisen tutkintotoimikuntajärjestelyn. Näyttötutkintojärjestelmä ei kuitenkaan olisi tarkoituksenmukainen toimintaympäristö suhteellisen pienimuotoisen toiminnan järjestämiseen. Siihen eivät myös-

kään soveltuisi virallisen kääntäjän oikeuden myöntämistä ja valvontaa koskevat tehtävät, vaan ne olisi siirrettävä muulle viranomaiselle. Tällöin järjestelmän kokonaisuus hajoaisi. Lisäksi käytännön ongelmia aiheuttaisi tutkintotilaisuuksien järjestäminen sellaisissa yliopistoissa, jotka eivät ole ammatillisen lisäkoulutuksen toiminnan piirissä. Yleisten kielitutkintojen mukainen malli tuottaisi samanlaiset ongelmat kuin näyttötutkintojärjestelmämalli, eikä siihen liittyisi näyttötutkintojärjestelmämallin kaltaisia talouden takaimiseen liittyviä etuja.

Lautakuntatyypinen organisointi valtionhallinnon kielitutkintojärjestelmän tapaan on edellä selostetun perusteella arvioitu soveltuvan parhaiten virallisen kääntäjien järjestelmän toimeenpanon organisoimiseksi. Itse lautakunta olisi mahdollista sijoittaa joko opetusministeriön tai Opetushallituksen yhteyteen.

Opetusministeriön tehtävät painottuvat valtioneuvoston esikuntana toimimiseen, eikä sen vuoksi ole tarkoituksenmukaista sisällyttää virallisten kääntäjien toimintaa suoraan ministeriön tehtäviin. Näin ollen parhaaksi vaihtoehdoksi on arvioitu järjestely, jossa kääntäjien tutkintolautakunta siirrettäisiin Opetushallituksen yhteyteen. Opetushallitus hoitaa jo nykyisin työelämän näyttötutkintojärjestelmää, yleistä kielitutkintojärjestelmää sekä valtionhallinnon kielitutkintoja. Kääntäjien tutkintolautakunnan sijoittaminen Opetushallituksen yhteyteen täydentäisi tätä kokonaisuutta. Sijoitus tarjoaisi myös tutkintolautakunnan toimintaedellytysten järjestelyyn nykyistä enemmän mahdollisuuksia.

2.3 Keskeiset ehdotukset

Esityksessä ehdotetaan vuodelta 1989 oleva virallisista kääntäjistä annettu laki korvattavaksi uudella auktorisoiduista kääntäjistä annetulla lailla. Ehdotetulla lailla uudistettaisiin auktorisoinnin edellytyksiin ja keston liittyviä periaatteita, auktorisoidun kääntäjän tutkinnon sisältöä sekä tutkinnon ja järjestelmän toimeenpanoon liittyvää hallintoa. Ehdotetulla lailla voimassa oleva virallisen kääntäjän nimike muutettaisiin auktorisoiduksi kääntäjäksi.

Nykyisestä virallisen kääntäjän oikeuteen liittyvästä 70 vuoden ikärajoituksesta ehdotetaan esityksessä luovuttavaksi. Oikeus toimia auktorisoituna kääntäjänä ehdotetaan muutettavaksi määräaikaiseksi. Auktorisointi myönnettäisiin viideksi vuodeksi. Oikeutta olisi mahdollista jatkaa enintään viisi vuotta kerrallaan.

Auktorisoidun kääntäjän järjestelmän toimeenpanoa ehdotetaan uudistettavaksi siten, että auktorisoitujen kääntäjien tutkintotoiminta sijoitettaisiin Opetushallitukseen ja auktorisoitujen kääntäjien tutkintolautakunta siirrettäisiin kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen yhteydestä Opetushallituksen yhteyteen. Opetushallitus vastaisi auktorisoidun kääntäjän tutkintojärjestelmän ylläpidosta ja kehittämisestä sekä auktorisoidun kääntäjän tutkinnon toimeenpanon valvonnasta. Auktorisoitujen kääntäjien tutkintolautakunnan kokoonpanoa ehdotetaan muutettavaksi nykyisestä siten, että siinä olisivat edustettuina alan koulutuslaitokset, auktorisoidut kääntäjät ja asiakaskunta.

Auktorisoidun kääntäjän tutkintoa uudistettaisiin siten, että tutkintokielten kieli- ja kääntämistaidon lisäksi tutkinnossa osoitettaisiin auktorisoidun kääntäjän ammatinharjoittamisessa tarvittava muu taito. Tutkinnon sisällöstä annettaisiin tarkemmat säännökset valtioneuvoston asetuksella.

Oikeus toimia auktorisoituna kääntäjänä olisi tietyin edellytyksin mahdollista myöntää henkilölle, joka ei ole suorittanut auktorisoidun kääntäjän tutkintoa. Tällöin edellytettäisiin, että henkilö on suorittanut filosofian maisterin tutkinnon tai muun ylemmän korkeakoulututkinnon, joihin sisältyvät vähintään 60 opintopisteen laajuiset käännöstieteen opinnot. Käännöstieteen opinnoista annettaisiin tarkemmat säännökset valtioneuvoston asetuksella.

3 Esityksen vaikutukset

3.1 Taloudelliset vaikutukset

Nykyisen kääntäjien tutkintolautakunnan vuotuiset kustannukset ovat viime vuosina vakiintuneesti olleet yhteensä noin 130 000 euroa. Kustannuksista noin 50 000 euroa on

katettu tutkinto- ja todistemaksuilla ja loppuosa on rahoitettu valtion budjetista.

Esityksen välittömät kustannusvaikutukset olisivat vähäiset. Kustannuksia lisäisi auktorisoidun kääntäjän tutkinnon ja tutkintotehtävien arviointikäytännön uudistaminen. Laakiehdotuksen mukaan auktorisoidun kääntäjän tutkinnon uutena osana olisi auktorisoidun kääntäjän ammatinharjoittamisessa tarvittavaa taitoa mittaava osio. Tutkinnon eri osien tehtävät laatisivat ja arvioisivat arviojarekisteriin merkityt arvioijat. Auktorisoidun kääntäjän tutkinnon suorittajalle olisi annettava tieto arvosteluperusteiden soveltamisesta hänen tutkintosuoritukseensa. Tutkinnossa käyttöön otettavan uuden osan ja tutkintotehtävien uudenlaisen arviointikäytännön arvioidaan nostavan auktorisoitujen kääntäjien tutkintotoiminnan kustannukset vuositasolla noin 160 000—170 000 euroon.

Muutosten kustannusvaikutus olisi siten 30 000—40 000 euron luokkaa, mikä on otettu huomioon opetusministeriön esityksessä vuoden 2008 valtion talousarvioksi. Järjestely olisi tarkoitus tehdä kehyksen puitteissa sisäisenä siirtona opetusministeriön pääluokan sisällä. Vuoden 2007 valtion talousarviossa auktorisoidun kääntäjän tutkinnon kehittämiseen on varattu 65 000 euroa. Järjestely on tarkoitettu pysyväksi, ja se sisältyy vuoden 2008 valtion talousarviota koskevaan opetusministeriön esitykseen.

Tutkinto- ja todistumaksuilla kerättävän rahoituksen ja valtion budjettirahoituksen osuus on tarkoitus säilyttää nykyisenkaltaiseena. Tämä merkitsisi, että tutkinnon suorittamisesta perittävä maksu nousisi nykyisestä 152 eurosta arviolta noin 200—230 euroon.

3.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan

Esityksessä ehdotetaan, että kääntäjien tutkintolautakunta siirtyisi kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen yhteydestä Opetushallituksen yhteyteen. Opetushallitus hoitaa jo nykyisin työelämän näyttötutkintojärjestelmää, yleistä kielitutkintojärjestelmää sekä valtionhallinnon kielitutkintoja. Kääntäjien tutkintolautakunnan sijoittaminen Opetushallitukseen täydentäisi tätä kokonaisuutta.

Tutkintolautakunnan sijoittaminen Opetushallitukseen merkitsisi, että tutkintolautakunnan päätoimisena sihteerinä toiminut kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen virkamies siirtyisi vuoden 2008 alusta Opetushallituksen palvelukseen. Sihteerin kanssa on käyty yhteistoimintaneuvottelut, ja hän on antanut siirtoon suostumuksensa. Vuoden 2008 valtion talousarvioehdotuksessa on otettu huomioon yhden henkilötyövuoden siirtyminen kotimaisten kielten tutkimuskeskuksesta Opetushallitukseen.

Kääntäjien tutkintolautakunnan toimikausi päättyy vuoden 2007 lopussa. Tarkoituksena on, että Opetushallitus nimeäisi auktorisoitujen kääntäjien tutkintolautakuntaan uudet jäsenet ja varajäsenet vuoden 2008 alusta alkaen viisivuotiskaudeksi.

3.3 Yhteiskunnalliset vaikutukset

Esityksen tavoitteena on varmistaa laadukkaiden auktorisoitujen käännösten saatavuus Euroopan unionin virallisissa kielissä, maahanmuuttajakielissä ja keskeisissä Euroopan ulkopuolisissa kielissä. Auktorisoitujen kääntäjien tutkintojärjestelmän uudistamisella pyritään edistämään auktorisoitujen kääntäjien saatavuutta etenkin niissä kielissä, joissa auktorisoituja kääntäjiä ei ole ollut tai on ollut riittämättömästi. Esityksellä olisi siten myönteinen vaikutus kansalaisille auktorisoitujen käännösten saatavuuden parantumisen myötä.

4 Asian valmistelu

4.1 Valmisteluvaiheet ja -aineisto

Eduskunta on tässä esityksessä aiemmin selostetulla tavalla kiinnittänyt huomiota virallisten kääntäjien valvonnan tehostamiseen ja virallisia kääntäjiä koskevaan 70 vuoden ikärajoitukseen.

Opetusministeriö asetti 17 päivänä marraskuuta 2004 työryhmän, jonka tehtävänä oli valmistella virallisten kääntäjien tutkintojärjestelmää koskevat säädös- ja kehittämisehdotukset. Työryhmässä olivat edustettuina opetusministeriö, Opetushallitus, kotimaisten kielten tutkimuskeskus, kääntäjien tutkintolautakunta, yliopistot, Suomen kääntäjien ja

tulkkiin liitto sekä Keskuskauppakamari. Työnsä aikana työryhmä kuuli kääntäjien tutkintolautakunnan puheenjohtajaa, opetusministeriön asiantuntijaa, asioimistulkin tutkintotoimikunnan puheenjohtajaa sekä virallisia kääntäjiä ja virallisten kääntäjien asiakasuntia edustavia tahoja. Työryhmä julkisti 27 päivänä tammikuuta 2006 muistionsa (opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2005:35).

Esitys on valmisteltu opetusministeriössä yhteistyössä työryhmän jäsenten ja Opetushallituksen kanssa. Esitys pohjautuu työryhmän ehdotuksiin. Esityksessä ei kuitenkaan ole työryhmän ehdotuksesta poiketen ehdotettu, että auktorisoidun kääntäjän oikeuden määräaikaaisuutta sovellettaisiin myös henkilöön, joka on saanut oikeuden toimia virallisena kääntäjänä tai valantehneenä kielenkääntäjänä ennen ehdotetun lain voimaantuloa.

4.2 Lausunnot ja niiden huomioon ottaminen

Viralliset kääntäjät -työryhmän muistio lähetettiin 2 päivänä helmikuuta 2006 lausunnonle. Lausunnon antoivat oikeusministeriö, kauppa- ja teollisuusministeriö, työministeriö, Opetushallitus, kotimaisten kielten tutkimuskeskus, vähemmistövaltuutettu, Helsingin maistraatti, Helsingin yliopisto, Helsingin yliopiston käännöstielen laitos, Jyväskylän yliopisto, Oulun yliopisto, Joensuun yliopisto, Joensuun yliopiston kansainvälisen viestinnän laitos, Turun yliopisto, Tampereen yliopisto, Åbo Akademi, Vaasan yliopisto, Keskuskauppakamari, Suomen kääntäjien ja tulkkiin liitto — Finlands översättar- och tolkförbund ry sekä Kääntäjien ammattijärjestö KAJ ry. Lausunnoista on opetusministeriössä laadittu lausuntoyhteenveto.

Kaikki lausunnonantajat suhtautuivat työryhmän ehdotuksiin myönteisesti. Virallisten kääntäjien järjestelmän uudistamista pidettiin kannatettavana ja työryhmän ehdotuksia perusteltuina. Ainoastaan ehdotusta, jonka mukaan auktorisoitujen kääntäjien tutkintolautakunnan tehtävänä on nykyiseen tapaan valvoa auktorisoitujen kääntäjien toimintaa, pidettiin jossain määrin ongelmallisena. Opetushallitus, Suomen kääntäjien ja tulkkiin

liitto, Kääntäjien ammattijärjestö ry ja Tampereen yliopisto katsoivat, ettei tutkintolautakunta pysty välttämättä valvomaan auktorisoitujen kääntäjien toimintaa ja ehdottivat valvontatehtävän siirtämistä jonkin muun viranomaisen, esimerkiksi oikeusministeriön, tehtäväksi. Lausunnonantajien muut kehittämissuhteet koskivat ehdotusten tiettyjen yksityiskohtien tarkentamista, kuten esimerkiksi auktorisoidun kääntäjän oikeuden jatkamisen edellytyksiä, auktorisoidun kääntäjän ammattitaidon sisällön määrittelyä ja auktorisoidun kääntäjän opintojen määrittelyä.

Esityksessä ehdotetaan edellä mainittujen lausunnonantajien huomioista huolimatta, että auktorisoitujen kääntäjien tutkintolauta-

kunta vastaa auktorisoitujen kääntäjien toiminnan valvonnasta. Uudistuksen peruslähtökohtana on ollut se, että auktorisoitujen kääntäjien järjestelmään kuuluvia eri toimintoja ei hajauteta, vaan järjestelmä säilytetään ehdotetussa toimintaympäristössä kokonaisuutena. Uudistuksen tavoitteena on tehostaa auktorisoitujen kääntäjien toimintaa ja siihen pyritään muun muassa säätämällä oikeus toimia auktorisoituna kääntäjänä määräaikaiseksi. On arvioitu, että ehdotetut toimenpiteet riittävät auktorisoitujen kääntäjien toiminnan valvonnan tehostamiseen.

Esityksestä on pyydetty tietosuojavaltuutetun lausunto. Lausunnossa esitetyt näkökannat on otettu huomioon esityksessä.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1 Lakiehdotuksen perustelut**1 luku Soveltamisala**

1 §. *Lain soveltamisala.* Pykälässä määritellään toiminta, jota ehdotettu laki koskee. Sen mukaan laissa yhtäältä säädettäisiin edellytyksistä, joiden perusteella olisi mahdollista saada oikeus toimia auktorisoituna kääntäjänä sekä oikeuden sisällöstä ja merkityksestä. Toisaalta laissa säädettäisiin auktorisoidun kääntäjän tutkintoon ja sen toimeenpääntöön liittyvistä asioista. Ehdotetussa laissa nykyinen virallisen kääntäjän nimike ehdotetaan muutettavaksi auktorisoiduksi kääntäjäksi.

2 luku Kääntäjän auktorisointi ja käännöksen pätevyys

2 §. *Auktorisoidun kääntäjän kelpoisuus.* Pykälän 1 momentissa määritellään auktorisoiduksi kääntäjäksi hyväksymisen edellytykset. Edellytykset vastaavat pääsääntöisesti voimassa olevan virallisista kääntäjistä annetun lain 2 §:ssä säädettyjä edellytyksiä. Nykyisestä virallisen kääntäjän oikeuteen liittyvästä 70 vuoden ikärajoituksesta ehdotetaan lakiehdotuksessa luovuttavaksi ja siten auktorisoiduksi kääntäjäksi voitaisiin hyväksyä myös 70 vuotta täyttänyt henkilö.

Auktorisoiduksi kääntäjäksi hyväksymisen yhtenä edellytyksenä olisi pääsääntöisesti auktorisoidun kääntäjän tutkinnon suorittaminen. Pykälän 2 momentissa säädettäisiin poikkeuksesta, jolloin auktorisoinnin voisi saada tutkintoa suorittamatta. Tämä olisi mahdollista silloin, kun henkilö olisi suorittanut sellaisen filosofian maisterin tutkinnon tai muun ylemmän korkeakoulututkinnon, johon sisältyisivät vähintään 60 opintopisteen laajuiset käännöstieteen opinnot. Käännöstieteen opinnoista säädettäisiin tarkemmin valtioneuvoston asetuksella. Tarkoituksena on asetuksella säätää, että käännöstieteen opintoihin tulisi sisältyä vähintään kuuden opintopisteen laajuiset auktorisoidun kääntämisen opinnot.

Pykälän 2 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa auktorisointi myönnettäisiin rajoitettuna. Auktorisointi koskisi kääntämistä henkilön tutkintoon sisältyvässä kieliparissa ainoastaan äidinkielen tai siihen kieleen, jonka hän hallitsisi parhaiten (A-työkieli). Kieliparit ja työkielet kävisivät ilmi henkilön tutkintotodistuksesta. A-työkieli olisi joko henkilön äidinkieli tai kieli, jonka hän hallitsisi parhaiten. Muut työkielet olisivat niin sanottuja aktiiveja tai passiiveja vieraita työkieliä (B- ja C-työkieli).

3 §. *Kääntäjän auktorisointi.* Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi, että oikeus toimia auktorisoituna kääntäjänä olisi määräaikaan. Pykälän 1 momentin mukaan auktorisointi myönnettäisiin viideksi vuodeksi laissa säädetyt edellytykset täyttävälle henkilölle. Auktorisoinnin myöntäisi hakemuksesta auktorisoitujen kääntäjien tutkintolautakunta. Ennen auktorisointia hakijan olisi annettava auktorisoidun kääntäjän vakuutus.

Pykälän 2 momentin mukaan auktorisointia olisi mahdollista hakemuksesta jatkaa enintään viisi vuotta kerrallaan. Jatkamisen edellytyksenä olisi ensinnäkin, että auktorisoitu kääntäjä täyttäisi edelleen 2 §:ssä säädetyt edellytykset. Toiseksi edellytettäisiin, että henkilö olisi auktorisoinnin voimassa ollessa toiminut auktorisoituna kääntäjänä. Auktorisoituna kääntäjänä toimimista arvioitaessa huomiota ei niinkään kiinnitettäisi auktorisoitujen käännösten lukumäärään, vaan auktorisoidun kääntäjän toimintaan kokonaisuutena. Tällöin huomiota kiinnitettäisiin yleisesti siihen, että auktorisoitu kääntäjä olisi tehnyt auktorisoituja käännöksiä ja muita käännöstöimeksiäntoja ja / tai että hän olisi muutoin ylläpitänyt käännöstaitoaan esimerkiksi osallistumalla ammattitaitoa ylläpitävään koulutukseen.

Pykälän 3 momentin mukaan auktorisoinnin hakemisesta ja myöntämisestä sekä vakuutuksesta ja sen antamisesta annettaisiin tarkemmat säännökset valtioneuvoston asetuksella. Oikeuden hakemisesta on tarkoitus säätää asetuksella siten, että sitä haettaisiin kirjallisesti auktorisoitujen kääntäjien tutkin-

tolautakunnalta tutkintolautakunnan vahvistamalla lomakkeella. Hakemukseen tulisi liittää selvitykset oikeuden myöntämisen edellytyksistä ja auktorisoidun kääntäjän vakuutus. Vakuutus olisi kirjallinen ja hakijan omakätisesti allekirjoittama.

4 §. Todistus auktorisoinnista. Pykälän mukaan auktorisoinnin myöntämisestä annettaisiin todistus. Todistuksessa mainittaisiin mistä kielestä mihin kieleen auktorisoidulla kääntäjällä on oikeus tässä ominaisuudessa tehdä käännöksiä. Auktorisoidun kääntäjän toimintaa ei rajoitettaisi tiettyyn erityisalaan tai alueelliseen toimintapiiriin. Asiasisällöltään pykälä vastaa virallisista kääntäjistä annetun lain 3 §:n 2 momenttia.

Valtioneuvoston asetuksella annettaisiin tarkempia säännöksiä todistuksen antamisesta sekä sen sisällöstä ja allekirjoittamisesta. Tarkoituksena on asetuksella säätää, että todistuksen antaisi auktorisoitujen kääntäjien tutkintolautakunta ja sen allekirjoittaisivat tutkintolautakunnan puheenjohtaja ja sihteeri.

5 §. Auktorisoinnin peruuttaminen. Pykälässä säädettäisiin auktorisoinnin peruuttamisesta. Lakiehdotuksen 3 §:n mukaan auktorisointi myönnetään viideksi vuodeksi. Käytännössä voi olla mahdollista, että henkilö menettää auktorisoidun kääntäjän kelpoisuutensa ennen määräajan umpeutumista.

Pykälän mukaan kääntäjän auktorisointi voitaisiin peruuttaa ensinnäkin silloin, kun kääntäjä ei enää täyttäisi lakiehdotuksen 2 §:n 1 momentissa säädettyjä edellytyksiä. Toiseksi auktorisointi voitaisiin peruuttaa, jos kääntäjä toiminnallaan osoittaisi olevansa ilmeisen sopimaton auktorisoiduksi kääntäjäksi. Tällaista sopimattomuutta voisi osoittaa esimerkiksi se, että auktorisoitu kääntäjä on tässä ominaisuudessa pyrkinyt vahvistamaan käännöksen, jonka vahvistamiseen kyseisellä tavalla hänelle ei ole myönnetty oikeutta tai se, että auktorisoidun kääntäjän on todettu rikkoneen tehtävän edellyttämää salsapitovelvollisuutta. Auktorisoinnin peruuttamisesta päättäisi auktorisoitujen kääntäjien tutkintolautakunta. Ennen peruuttamista kääntäjälle tulisi varata tilaisuus tulla kuuluksi. Auktorisoinnin peruuttamisesta tulisi kuuluttaa virallisessa lehdessä. Peruuttamista koskeva päätös olisi muutoksenhakukelpoinen. Siitä säädettäisiin lakiehdotuksen

22 §:ssä. Pykälä vastaa pääsääntöisesti asiasisällöltään voimassa olevan virallisista kääntäjistä annetun lain 7 §:n 2 momenttia.

6 §. Käännöksen pätevyys. Pykälän mukaan auktorisoitujen kääntäjien tutkintolautakunnan myöntämän todistuksen rajoissa auktorisoidun kääntäjän tekemää käännöstä olisi pidettävä laillisesti pätevänä, jollei sitä näytettäisi virheelliseksi. Käännökselle asetettavan julkisen luotettavuuden takeena olisivat muualla lakiehdotuksessa säädetyt auktorisoidun kääntäjän kelpoisuutta koskevat vaatimukset sekä hänen toimintansa valvontaa koskevat periaatteet. Pykälä vastaa asiasisällöltään voimassa olevan lain 5 §:ää.

3 luku **Auktorisoidun kääntäjän tutkinto**

7 §. Tutkinto. Pykälässä säädettäisiin auktorisoidun kääntäjän tutkinnosta ja sen sisällöstä. Pykälän 1 momentin mukaan tutkinnossa olisi kaksi osaa. Siinä osoitettaisiin sekä tutkintokielen kieli- ja kääntämistaito että auktorisoidun kääntäjän ammatinharjoittamisessa tarvittava muu taito. Tutkinnosta ja sen osien sisällöstä sekä tutkinnon järjestämisestä ja sen hyväksymisestä annettaisiin tarkemmat säännökset valtioneuvoston asetuksella.

Tutkinnosta ja sen osien sisällöstä olisi tarkoitus valtioneuvoston asetuksella säätää siten, että auktorisoidun kääntäjän ammatinharjoittamisessa tarvittavaa taitoa mittaavassa osassa testattaisiin keskeisten ammattikäytäntöjen sekä auktorisoidun kääntäjän tehtäviä koskevien säädösten ja määräysten tuntemusta. Kieli- ja kääntämistaitoa mitattaisiin kaikille pakollisella lain ja hallinnon alan käännöksellä sekä valinnaisella erikoisalan käännöksellä. Nykyinen yleiskielen taitoa mittaava tehtävä poistettaisiin. Kieli- ja kääntämistaito osoitettaisiin käännöksenä kielestä toiseen. Näistä kielistä toisen tulisi olla nykyiseen tapaan suomen, ruotsin tai saamen kieli.

Nykyiset tutkinnon järjestämistä ja hyväksymistä koskevat säännökset olisi tarkoitus sisällyttää valtioneuvoston asetukseen. Tarkoituksena on asetuksella säätää, että tutkinnot järjestettäisiin auktorisoitujen kääntäjien tutkintolautakunnan määrääminä aikoina vähintään kerran vuodessa. Tutkintotilaisuuksia

järjestettäisiin tutkintolautakunnan määräämillä paikkakunnilla maan eri osissa. Tutkinnot hyväksyisi auktorisoitujen kääntäjien tutkintolautakunta. Hyväksymisen edellytyksenä olisi, että tutkinnon molemmat osat olisi suoritettu hyväksytysti samalla koekerralla. Tutkinnot hyväksyttäisiin arviointiasteikolla hyväksyty/hylätty.

Pykälän 2 momentin mukaan auktorisoidun kääntäjän tutkinnosta laadittaisiin tutkinnon perusteet. Tutkinnon perusteista päättäisi 3 momentin mukaan Opetushallitus sen jälkeen kun auktorisoitujen kääntäjien tutkintolautakunta olisi antanut asiasta lausuntonsa. Samoin Opetushallitus päättäisi tutkintokielistä ja niiden kääntämissuunnista sekä tutkinto-tehtävistä.

Pykälän 4 momentissa suojattaisiin auktorisoidun kääntäjän tutkinnon nimike. Auktorisoidun kääntäjän tutkinnon nimikettä saisi käyttää ainoastaan pykälässä tarkoitettusta tutkinnosta.

8 §. Todistus. Pykälän mukaan tutkinnon hyväksytystä suorittamisesta annettaisiin tutkinnon suorittajalle todistus. Hylätystä suorituksesta auktorisoitujen kääntäjien tutkintolautakunta antaisi päätöksen, jotta tutkinnon suorittaja voisi tarvittaessa käyttää säädettyjä oikeussuojakeinoja. Todistuksen antamisesta sekä sen sisällöstä ja allekirjoittamisesta annettaisiin tarkemmat säännökset valtioneuvoston asetuksella. Tarkoituksena on valtioneuvoston asetuksella säätää, että todistuksen antaisi auktorisoitujen kääntäjien tutkintolautakunta ja sen allekirjoittaisivat tutkintolautakunnan puheenjohtaja ja sihteeri. Todistuksessa tulisi olla mainittuna ainakin tutkinnon nimi, todistuksen antaneen tutkintolautakunnan nimi, tutkinnon suorittajan henkilötiedot, todistuksen myöntämispäivä ja arviointiasteikko.

9 §. Tutkintorekisteri. Pykälä sisältää säännökset auktorisoidun kääntäjän tutkintoon osallistuneista henkilöistä pidettävästä rekisteristä. Pykälän mukaan rekisterinpitäjänä toimisi Opetushallitus. Tutkintosuorituksia koskevien tietojen säilyttäminen keskitetysti on tarpeen auktorisoidun kääntäjän tutkinnon toimivuuden seuranta ja kehittämistä varten. Rekisteröinti on tarpeen myös tutkintoon osallistuneiden kannalta, koska tiedot olisi tarvittaessa saatavissa sieltä myös jälkikä-

teen. Rekisteriin tallennettaisiin tutkintoon osallistuneen nimi, henkilötunnus, tutkintokielet ja kääntämissuunta, tutkinnon tulos, tutkintosuorituksen arvioijan nimi, tutkinnon suorittamisajankohta sekä tarpeelliset yhteystiedot. Tietoja säilytettäisiin 30 vuotta. Tutkintorekisterin tietojen tallentamiseen sekä tallennettujen tietojen käyttämiseen ja luovuttamiseen sovellettaisiin viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) ja henkilötietolain (523/1999) säännöksiä.

4 luku **Auktorisoidun kääntäjän tutkintojärjestelmän toimeenpano**

10 §. Auktorisoidun kääntäjän tutkintojärjestelmän ylläpito. Pykälän mukaan Opetushallitus vastaisi auktorisoidun kääntäjän tutkintojärjestelmän ylläpidosta ja kehittämisestä sekä auktorisoidun kääntäjän tutkinnon toimeenpanon valvonnasta. Tarkoituksena on antaa Opetushallitukselle lakiehdotuksen puitteissa valtuudet hoitaa auktorisoidun kääntäjän tutkintojärjestelmän hallintoa, kehittämistä ja tutkintojen toimeenpanon valvontaa kokonaisvaltaisesti.

11 §. Auktorisoitujen kääntäjien tutkintolautakunta. Pykälä sisältää auktorisoitujen kääntäjien tutkintolautakunnan asettamista ja kokoonpanoa koskevat säännökset. Pykälän 1 momentissa ehdotetaan, että nykyinen kääntäjien tutkintolautakunta siirrettäisiin kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen yhteydestä Opetushallituksen yhteyteen. Opetushallitus asettaisi auktorisoitujen kääntäjien tutkintolautakunnan. Tutkintolautakunta asetettaisiin nykyiseen tapaan enintään viideksi vuodeksi kerrallaan. Tutkintolautakunnassa olisi puheenjohtaja, varapuheenjohtaja ja seitsemän muuta jäsentä sekä kullakin heistä henkilökohtainen varajäsen. Tutkintolautakunnalla olisi oikeus käyttää asiantuntijoita. Tutkintolautakunnan kokoonpanon ja sen toimikauden pituuden osalta uudet säännökset vastaavat voimassa olevia säännöksiä.

Pykälän 2 momentissa ehdotetaan, että tutkintolautakunnan jäsenten tulisi edustaa kääntäjäalan koulutuslaitoksia, auktorisoidun kääntäjän ammatissa toimivia ja auktorisoidun kääntäjän palveluja käyttäviä tahoja.

Auktorisoidun kääntäjän tutkinnon kehittämisen kannalta on pidetty tarkoituksenmukaisena, että tutkintolautakunnassa olisivat kielen ja kääntämisen asiantuntemuksen lisäksi edustettuina myös auktorisoituja kääntäjänsä tilaavat ja käyttävät tahot. Tutkintolautakunnan puheenjohtajalta ja varapuheenjohtajalta edellytettäisiin, että he olisivat kielen ja kääntämisen asiantuntijoita sekä auktorisoituna kääntäjänä toimimiseen hyvin perehtyneitä. Yhden jäsenen ja hänen henkilökohtaisen varajäsenensä tulisi olla oikeustieteen ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneita. Tältä osin uudistettu säännös vastaa voimassa olevan asetuksen 1 §:n 2 momenttia.

Pykälän 3 momentin mukaan tutkintolautakunnan kokoonpanosta ja asettamisesta sekä asioiden käsittelystä annettaisiin tarkemmat säännökset valtioneuvoston asetuksella. Tarkoituksena on asetuksella säätää muun muassa tutkintolautakunnan sihteeri- ja toimistotehtävistä siten, että tutkintolautakunnan sihteerinä toimisi Opetushallituksen määräämä Opetushallituksen virkamies ja että sihteeri ja toimistotehtävät hoidettaisiin Opetushallituksen virkatyönä. Lisäksi valtioneuvoston asetuksella on tarkoitus säätää muun muassa tutkintolautakunnan koollekutsumisesta ja päätöksenteosta.

Auktorisoitujen kääntäjien tutkintolautakunnan toimet vaikuttavat auktorisoitujen kääntäjien ammatinharjoittamisoikeuteen. Tutkintolautakunta käyttää julkista valtaa ja sen päätökset ovat hallintopäätöksiä. Näin olleen asioiden käsittelyyn tutkintolautakunnassa sovellettaisiin muun muassa hallintolakia (434/2003), viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettua lakia, sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa annettua lakia (13/2003) ja kielilakia (423/2003). Esimerkiksi auktorisoinnin myöntämistä tai peruuttamista sekä auktorisoidun kääntäjän tutkinnon hyväksymistä tai hylkäämistä koskeva päätös annettaisiin tiedoksi siten kuin hallintolaissa hallintopäätöksen tiedoksiannosta säädetään.

Pykälän 4 momentin mukaan Opetushallitus päättäisi tutkintolautakunnan jäsenten ja asiantuntijoiden palkkiot sekä huolehtisi tutkintolautakunnan maksuliikkeestä, kirjanpidosta ja arkistosta.

12 §. Tutkintolautakunnan tehtävät. Pykälässä on säännökset tutkintolautakunnan tehtävistä. Tutkintolautakunnan tehtävät vastaavat pääsääntöisesti nykyisen kääntäjien tutkintolautakunnan tehtäviä. Pykälän 1 momentin mukaan auktorisoitujen kääntäjien tutkintolautakunnan tehtävänä olisi myöntää ja peruuttaa auktorisointi sekä valvoa auktorisoitujen kääntäjien toimintaa. Tutkintolautakunta myös hyväksyisi auktorisoidun kääntäjän tutkinnon ja antaisi todistuksen sekä huolehtisi tutkinnon toimeenpanoon liittyvistä järjestelyistä. Nykyiseen tapaan tutkintolautakunta ylläpitäisi rekisteriä auktorisoinnin saaneista henkilöistä. Lisäksi tutkintolautakunta voisi tehdä aloitteita tutkintojärjestelmän kehittämiseksi. Tutkintolautakunnan tehtävistä annettaisiin tarkemmat säännökset valtioneuvoston asetuksella.

Pykälän 2 momenttiin ehdotetaan otettavaksi säännös tutkintolautakunnan jäsenten asemasta. Jäsenet toimisivat virkavastuulla. Tutkintolautakunta käyttää tehtäviä hoitaessaan julkista valtaa. Tämän vuoksi virkavastuun sisältö ehdotetaan tarkennettavaksi käsittämään rikosoikeudellisen virkavastuun.

13 §. Arvioijat. Pykälä sisältää säännökset arvioijista. Pykälän 1 momentin mukaan arvioijien tehtävänä olisi laatia auktorisoidun kääntäjän tutkinnon tutkintotehtäviä ja arvioida tutkintosuoritukset. Arvioijat määräisi hakemuksesta Opetushallitus.

Pykälän 2 momentin mukaan arvioijien kelpoisuudesta säädettäisiin valtioneuvoston asetuksella. Valtioneuvoston asetuksella on tarkoitus säätää arvioijan edellytykseksi soveltuva ylempi korkeakoulututkinto ja asianomaisen kielen riittävä hallinta. Lisäksi on tarkoitus edellyttää, että henkilö on osallistunut Opetushallituksen hyväksymään arvioijakoulutukseen. Jotta henkilö voisi toimia arvioijana, hänen tulisi olla merkittynä 14 §:ssä säädettyyn arvioijarekisteriin.

Pykälän 3 momenttiin ehdotetaan otettavaksi viittaussäännös rikoslain 40 luvun rikosoikeudellista virkavastuuta koskeviin säännöksiin. Tutkintolautakunnan jäsenten tavoin arvioijat käyttävät julkista valtaa, minkä vuoksi virkavastuun sisältö ehdotetaan tarkennettavaksi käsittämään rikosoikeudellista virkavastuuta.

Pykälän 4 momentin mukaan Opetushallitus päättäisi arvioijien palkkioista.

14 §. Arvioijarekisteri. Pykälä sisältää säännökset arvioijarekisterin ylläpitämisestä, käyttötarkoituksesta ja rekisteriin merkittävistä tietosisällöistä sekä tietojen säilyttämisestä. Pykälän 1 momentin mukaan arvioijarekisterin rekisterinpitäjänä toimisi Opetushallitus. Rekisterin ylläpitämisen tarkoituksena on tutkintasuoritusten mahdollisimman yhdenmukaisen arvioinnin tason takaaminen. Lisäksi käyttötarkoituksena käytännössä on löytää rekisterin avulla kulloinkin tarvittava määrä tutkinnon arvioijia.

Arvioijarekisteriin tallennettaisiin pykälän 2 momentin mukaan seuraavat tiedot: nimi, henkilötunnus ja yhteystiedot sekä kieli tai kielet, joiden tutkintoja arvioija on oikeutettu arvioimaan. Arvioija olisi velvollinen ilmoittamaan edellä mainitut häntä koskevat tiedot rekisteriin tallennettaviksi. Arvioijana toimimisen yhtenä edellytyksenä olisi, että arvioija on merkitty arvioijarekisteriin.

Pykälän 3 momentin mukaan arvioija merkittäisiin arvioijarekisteriin viideksi vuodeksi. Merkintä voitaisiin hakemuksesta uusida. Uusimisen edellytyksenä olisi, että arvioija olisi säilyttänyt kelpoisuutensa ja että hän olisi käytännössä ylläpitänyt arviointitaitoaan. Opetushallituksella olisi mahdollisuus poistaa rekisterimerkintä, jos arvioijan arviointitoiminnassa ilmeneisi olennaisia puutteita tai laiminlyöntejä. Ennen merkinnän poistamista Opetushallituksen tulisi kuulla arvioijaa. Myös arvioijalla olisi henkilötietolain 29 §:n mukaan mahdollisuus pyytää tietojensa poistamista arvioijarekisteristä ennen viiden vuoden määräajan päättymistä, jos hän ei jostain syystä enää toimisi arvioijana. Arvioijarekisterin tietojen tallentamiseen sekä rekisteriin tallennettujen tietojen käyttämiseen ja luovuttamiseen sovellettaisiin viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain ja henkilötietolain säännöksiä.

5 luku Erinäiset säännökset

15 §. Auktorisoitujen kääntäjien rekisteri. Pykälä sisältää säännökset auktorisoitujen kääntäjien rekisterin ylläpitämisestä, käyttötarkoituksesta ja rekisteriin merkittävistä tiedoista. Rekisterinpitäjänä toimisi auktorisoi-

tujen kääntäjien tutkintolautakunta. Rekisterin ylläpitämisen tarkoituksena on valvoa auktorisoitujen kääntäjien toimintaa. Lisäksi rekisteriä hyödynnettäisiin auktorisointien jatkamisessa. Tarkoituksena on, että rekisterissä olevien tietojen perusteella auktorisoitujen kääntäjien tutkintolautakunta toimittaisi jatko-oikeuden hakemista koskevat lomakkeet ja ohjeet niille auktorisoiduille kääntäjille, joiden auktorisointi olisi päättymässä.

Rekisteriin tallennettaisiin seuraavat tiedot: auktorisoidun kääntäjän nimi, henkilötunnus, osoite sekä tiedot siitä, mistä kielestä mihin kieleen hänet on auktorisoitu tekemään käännöksiä. Rekisterin tietojen tallentamiseen sekä rekisteriin tallennettujen tietojen käyttämiseen ja luovuttamiseen sovellettaisiin viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain ja henkilötietolain säännöksiä. Rekisterin tietoja säilytettäisiin niin kauan kuin auktorisointi olisi voimassa. Tiedot olisi pykälän mukaan poistettava rekisteristä ilman aiheutonta viivytystä ja viimeistään 2 kuukauden kuluttua siitä, kun auktorisointi olisi päättynyt tai peruutettu.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin auktorisoitujen kääntäjien tutkintolautakunnan mahdollisuudesta viedä tiettyjä rekisteriin sisältyviä henkilötietoja tutkintolautakunnan ylläpitämille internet-verkkosivuille. Koska internet-verkkosivuille viemisen voidaan katsoa asiallisesti olevan henkilötietojen sähköistä luovuttamista, on katsottu tarkoituksenmukaiseksi ottaa pykälään asiaa koskeva nimenomainen säännös. Momentin mukaan tutkintolautakunta voisi viedä internet-verkkosivuilleen tiedon auktorisoidun kääntäjän nimestä, asuinkunnasta sekä siitä, mistä kielestä mihin kieleen hänet on auktorisoitu tekemään käännöksiä. Kääntäjällä olisi kuitenkin oikeus kieltää jonkin tai kaikkien momentissa mainittujen tietojen julkaisemisen.

16 §. Tietojen muutoksista ilmoittaminen. Pykälässä säädettäisiin auktorisoidun kääntäjän velvollisuudesta ilmoittaa auktorisoitujen kääntäjien tutkintolautakunnalle auktorisointuna kääntäjänä toimimisensa edellytyksissä ja muissa toimimiseen vaikuttavissa olosuhteissaan tapahtuneista olennaisista muutoksista. Auktorisoidun kääntäjän tulisi pykälän mukaan ilmoittaa tutkintolautakunnalle, jos

hän ei enää täyttäisi auktorisoidun kääntäjän edellytyksiä esimerkiksi kotikunnan tai vakituisen asuinpaikan osalta. Ilmoitusvelvollisuus koskisi myös tilanteita, kun auktorisoitu kääntäjä muuttaisi toiselle paikkakunnalle tai kun hän lopettaisi toimintansa kokonaan. Muutoksista tulisi ilmoittaa viipymättä. Käytännössä tämä tarkoittaisi, että ilmoitus tulisi tehdä viimeistään kuukauden kuluessa muutoksen tapahtumisesta. Säännös on välttämätön auktorisoitujen kääntäjien toiminnan valvonnan järjestämiseksi.

17 §. Maksut. Pykälän mukaan auktorisoidun kääntäjän tutkintoon osallistumisesta ja auktorisoinnista perittäisiin maksu, jonka suuruudesta säädettäisiin opetusministeriön asetuksella. Säännös vastaa ministeriön nykyistä toimivaltaa päättää maksuista. Maksut perustuisivat julkisoikeudellisista suoritteista perittäviin maksuihin siten kuin valtion maksuperustelaissa (150/1992) säädetään. Tarkoituksena on, että maksut vastaisivat suoritteiden omakustannusarvoa. Opetushallitus huolehtisi kokonaisuudessaan tutkintojärjestelmän maksuliikenteestä.

18 §. Auktorisoidun kääntäjän nimikkeen käyttäminen. Pykälässä säädettäisiin auktorisoidun kääntäjän ammattinimikkeen suojaamisesta. Auktorisoidun kääntäjän suorittamaan käännöstöyöhön sisältyy lakiehdotuksen 6 §:n mukaan oletamus käännöksen oikeellisuudesta. Ehdotuksen 19 §:n mukaan auktorisoidulla kääntäjällä on salassapitovelvollisuus. Auktorisoidun kääntäjän toimintaa valvoisi auktorisoitujen kääntäjien tutkintolautakunta. Näistä syistä on tarpeen, että auktorisoidun kääntäjän nimikettä saisi käyttää ainoastaan se, joka olisi lakiehdotuksessa tarkoitettulla tavalla auktorisoitu. Pykälä vastaa asiasisällöltään virallisista kääntäjistä annetun lain 1 §:n 2 momenttia.

19 §. Auktorisoidun kääntäjän salassapitovelvollisuus. Lakiin ehdotetaan sisällytettäväksi säännös auktorisoidun kääntäjän salassapitovelvollisuudesta. Tehdessään käännöstoimeksiantoja auktorisoidun kääntäjän tietoon saattaa tulla ammatti- ja liikesalaisuuksia sekä muita salassa pidettäviä seikkoja. Tämän vuoksi on tarpeen säätää salassapitovelvollisuudesta. Pykälä vastaa asiasisällöltään virallisista kääntäjistä annetun lain 6 §:ää. Salassapitovelvollisuuden rikkomises-

ta tuomittavasta rangaistuksesta säädettäisiin lakiehdotuksen 23 §:ssä.

20 §. Tuomioistuimen ilmoitusvelvollisuus. Pykälässä säädettäisiin tuomioistuimen velvollisuudesta ilmoittaa auktorisoitujen kääntäjien tutkintolautakunnalle tietyistä auktorisoituja kääntäjiä koskevasta päätöksistään. Pykälä vastaa asiasisällöltään voimassa olevan virallisista kääntäjistä annetun asetuksen 21 §:ää.

21 §. Tutkinnon suorittajan oikeusturva. Auktorisoidun kääntäjän tutkinnon suorittajalle tulisi antaa tieto arvosteluperusteiden soveltamisesta hänen tutkintosuoritukseensa. Tutkinnon arviointiin ei voisi valittamalla hakea muutosta. Tutkinnon arviointi ei koske yksilön lakisääteistä oikeutta tai velvollisuutta, vaan tutkinnon suorittaminen antaa henkilölle edun. Kyse ei näin ollen ole perustuslain 21 §:n 1 momentissa tarkoitettua yksilön oikeutta tai velvollisuutta koskevasta päätöksestä, joka tulisi saada tuomioistuimen käsiteltäväksi. Tutkinnossa hylätyllä olisi kuitenkin oikeus vaatia oikaisua. Oikaisua haettaisiin auktorisoitujen kääntäjien tutkintolautakunnalta. Oikaisuvaatimus olisi toimitettava 30 päivän kuluessa siitä, jolloin henkilö on saanut päätöksestä tiedon. Säännös vastaa asiasisällöltään voimassa olevan virallisista kääntäjistä annetun lain 9 §:n 2 momenttia.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin oikaisuvaatimusten käsittelystä auktorisoitujen kääntäjien tutkintolautakunnassa. Sen mukaan oikaisuvaatimusten käsittelyä varten Opetushallitus määräisi tutkintolautakuntaan yhden tilapäisen jäsenen. Jäsenen olisi oltava oikaisuvaatimuksessa tarkoitettujen kielten erikoistuntija. Oikaisuvaatimusta koskevaan päätökseen ei olisi mahdollista hakea valittamalla muutosta.

22 §. Muutoksenhaku. Pykälän mukaan auktorisointia tai sen peruuttamista koskevaan päätökseen olisi mahdollista hakea muutosta. Muutosta haettaisiin valittamalla hallinto-oikeuteen. Käytännössä päätöksestä valitettaisiin siihen hallinto-oikeuteen, jonka tuomiopiirissä valittajan kotikunta sijaitsee. Säännös vastaa voimassa olevan virallisista kääntäjistä annetun lain 9 §:n 1 momenttia.

23 §. Rangaistussäännökset. Pykälä sisältää auktorisoidun kääntäjän nimikkeen väärinkäyttämistä ja salassapitovelvollisuuden

rikkomista koskevat rangaistussäännökset. Pykälä vastaa asiasisällöltään voimassa olevan virallisista kääntäjistä annetun lain 10 §:n säännöksiä.

6 luku **Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset**

24 §. Voimaantulo. Pykälän 1 momentissa olisi tavanomainen voimaantulosäännös.

Pykälän 2 momentin mukaan lailla kumotaisiin virallisista kääntäjistä annettu laki siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen.

Pykälän 3 momentin mukaan ennen lain voimaantuloa voitaisiin ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin. Tarkoitus on muun muassa käynnistää auktorisoidun kääntäjän tutkinnon sisällön uudistamista ja auktorisoitujen kääntäjien tutkintolautakunnan asettamista koskeva valmistelu.

25 §. Siirtymäsäännökset. Pykälä sisältää siirtymäsäännökset. Pykälän 1 momentin mukaan olisi nykyiseen lainsäädäntöön perustuva oikeus toimia virallisena kääntäjänä sellaisenaan voimassa viisi vuotta uuden lain voimaantulosta. Virallisen kääntäjän oikeus olisi momentin mukaan voimassa riippumatta kääntäjän iästä. Säännöksen tarkoituksena on, että kohtuulliseksi katsottavan viiden vuoden siirtymäkauden jälkeen nimike virallinen kääntäjä ei olisi enää käytössä. Virallisen kääntäjän, joka tämän siirtymäkauden jälkeen haluaa jatkaa, olisi näin ollen haettava oikeutta toimia auktorisoituna kääntäjänä pykälän 2 momentin mukaisesti.

Pykälän 2 momentin mukaan saisi henkilö, jolla on nykyisin oikeus toimia virallisena kääntäjänä, hakemuksesta oikeuden toimia auktorisoituna kääntäjänä. Häneltä ei vaaditaisi lakiehdotuksen mukaista auktorisoidun kääntäjän tutkintoa eikä vakuutusta. Sen sijaan häneltä vaadittaisiin, että hän olisi luotettavaksi tunnettu täysi-ikäinen henkilö, joka ei olisi holhottava ja jolla olisi joko kotikunta Suomessa taikka vakinainen asuinpaikka Euroopan unionin jäsenvaltiossa tai muussa Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa. Viralliselta kääntäjältä, joka ei enää täyttäisi näitä edellytyksiä, voitaisiin peruuttaa oikeus toimia virallisena kääntäjänä.

Viralliseen kääntäjään, joka hakee oikeutta toimia auktorisoituna kääntäjänä pykälän

2 momentin mukaisesti, ei sovellettaisi lakiehdotuksen auktorisoitujen kääntäjien oikeuden määräaikaaisuutta koskevaa 3 §:ää. Pykälän 2 momentin perusteella myönnetty oikeus olisi voimassa ilman yläikärajaa. Todistus auktorisoidun kääntäjän oikeudesta annettaisiin näissä tapauksissa maksutta.

Auktorisoitujen kääntäjien tutkintojärjestelmän toimivuuden kannalta olisi tärkeää, että järjestelmä pääsee mahdollisimman tehokkaasti toimimaan 1 päivästä tammikuuta 2008 lukien. Tämä edellyttää muun muassa auktorisoidun kääntäjän tutkinnon perusteiden valmistelua hyvissä ajoin. Näin ollen nykyisen kääntäjien tutkintolautakunnan tulisi voida tarvittaessa ennen auktorisoitujen kääntäjien tutkintolautakunnan asettamista antaa lausuntoja esimerkiksi tutkinnon perusteista. Tätä koskeva säännös ehdotetaan otettavaksi pykälän 3 momenttiin.

Pykälän 4 momentin mukaan kääntäjien tutkintolautakunnan ylläpitämä luettelo virallisista kääntäjistä muodostaisi osan auktorisoitujen kääntäjien rekisteriä.

Pykälän 5 momentin mukaan muualla lainsäädännössä olevalla viittauksella virallisista kääntäjistä annettuun lakiin ja siinä tarkoitettuun nimikkeeseen tarkoitettaisiin ehdotetun lain voimaantulon jälkeen viittausta ehdotettuun lakiin ja siinä tarkoitettuun nimikkeeseen.

2 **Tarkeimmat säännökset ja määräykset**

Esityksessä ehdotetaan, että oikeus toimia auktorisoituna kääntäjänä olisi tietyin edellytyksin mahdollista myöntää henkilölle, joka ei ole suorittanut auktorisoidun kääntäjän tutkintoa. Tällöin edellytettäisiin, että henkilö olisi suorittanut filosofian maisterin tutkinnon tai muun ylemmän korkeakoulututkinnon, joihin sisältyisivät vähintään 60 opintopisteen laajuiset käännöstieteen opinnot. Käännöstieteen opinnoista on tarkoitus säätää valtioneuvoston asetuksella siten, että opintoihin tulisi sisältyä vähintään kuuden opintopisteen laajuiset auktorisoidun kääntämisen opinnot.

Valtioneuvoston asetuksella on tarkoitus antaa tarkemmat säännökset auktorisoidun kääntäjän tutkinnon sisällöstä. Asetuksella

säädettäisiin, että auktorisoidun kääntäjän ammatinharjoittamisessa tarvittavaa taitoa mittaavassa osassa testattaisiin keskeisten ammattikäytäntöjen sekä virallisen kääntäjän tehtäviä koskevien säädösten ja määräysten tuntemusta. Kieli- ja kääntämistaitoa mitattaisiin kaikille pakollisella lain ja hallinnon alan käännöksellä sekä valinnaisella erikoisalan käännöksellä. Nykyinen yleiskielen taitoa mittaava tehtävä poistettaisiin. Lisäksi asetukseen on tarkoitus sisällyttää nykyiset tutkinnon järjestämistä ja hyväksymistä koskevat säännökset.

Valtioneuvoston asetuksella ehdotetaan annettavaksi tarkempia säännöksiä auktorisointujen kääntäjien tutkintolautakunnan kokoonpanosta ja asettamisesta, asioiden käsit-

telystä tutkintolautakunnassa sekä tutkintolautakunnan tehtävistä. Samoin on tarkoitus antaa asetuksella tarkemmat säännökset arvioijana toimivan henkilön kelpoisuudesta, auktorisoinnin hakemiseen ja myöntämiseen liittyvistä menettelyistä sekä todistuksista ja niiden sisällöistä.

3 Voimaantulo

Laki auktorisoiduista kääntäjistä ehdotetaan tulevaksi voimaan 1 päivänä tammikuuta 2008.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

*Lakiehdotus***Laki****auktorisoiduista kääntäjistä**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Soveltamisala

1 §

Lain soveltamisala

Tässä laissa säädetään oikeudesta toimia auktorisoituna kääntäjänä ja auktorisoitujen kääntäjien tutkintojärjestelmästä.

2 luku

Kääntäjän auktorisointi ja käännöksen pätevyys

2 §

Auktorisoidun kääntäjän kelpoisuus

Auktorisoiduksi kääntäjäksi voidaan hyväksyä luotettavaksi tunnettu täysi-ikäinen henkilö:

- 1) jota ei ole julistettu vajaavaltaiseksi;
- 2) jolla on kotikuntalain (201/1994) mukainen kotikunta Suomessa taikka vakinainen asuinpaikka Euroopan unionin jäsenvaltiossa tai muussa Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa; ja
- 3) joka on hyväksytysti suorittanut tässä laissa tarkoitetun auktorisoidun kääntäjän tutkinnon.

Edellä 1 momentin 3 kohdassa tarkoitetun tutkinnon suorittamista ei edellytetä, jos henkilö on suorittanut filosofian maisterin tutkinnon tai muun ylemmän korkeakoulututkinnon, johon sisältyvät vähintään 60 opintopisteen laajuiset käännöstieteen opinnot ja

hän hakee oikeutta tehdä käännöksiä auktorisoituna kääntäjänä tutkintoonsa sisältyvässä kieliparissa yksinomaan äidinkieleen tai siihen kieleen, jonka hän hallitsee parhaiten (A-työkieli). Edellä tarkoitetuista käännöstieteen opinnoista säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

3 §

Kääntäjän auktorisointi

Oikeus toimia auktorisoituna kääntäjänä myönnetään 2 §:ssä säädetyt edellytykset täyttävälle henkilölle viideksi vuodeksi. Ennen auktorisointia henkilön on annettava kirjallinen auktorisoidun kääntäjän vakuutus.

Auktorisointia voidaan hakemuksesta jatkaa enintään viisi vuotta kerrallaan, jos hakija on auktorisoinnin voimassa ollessa toiminut auktorisoituna kääntäjänä ja hän täyttää edelleen 2 §:ssä säädetyt edellytykset.

Auktorisoinnin hakemisesta ja myöntämisestä sekä auktorisoidun kääntäjän vakuutuksesta ja sen antamisesta annetaan tarkemmat säännökset valtioneuvoston asetuksella.

4 §

Todistus auktorisoinnista

Kääntäjän auktorisoinnista annetaan todistus, jossa mainitaan mistä kielestä mihin kielen henkilöllä on oikeus auktorisoituna kääntäjänä tehdä käännöksiä. Todistuksen antamisesta sekä sen sisällöstä ja allekirjoittamisesta annetaan tarkemmat säännökset valtioneuvoston asetuksella.

5 §

Auktorisoinnin peruuttaminen

Auktorisointi voidaan peruuttaa, jos kääntäjä ei enää täytä tässä laissa säädettyjä edellytyksiä tai jos hän on muutoin toiminnallaan osoittanut olevansa ilmeisen sopimaton auktorisoiduksi kääntäjäksi. Ennen auktorisoinnin peruuttamista kääntäjälle on varattava tilaisuus tulla kuulluksi. Auktorisoinnin peruuttamisesta on viipymättä kuulutettava virallisessa lehdessä.

6 §

Käännöksen pätevyys

Auktorisoidun kääntäjän tekemä käännös on laillisesti pätevä, jollei sitä näytetä virheelliseksi.

3 luku

Auktorisoidun kääntäjän tutkinto

7 §

Tutkinto

Auktorisoidun kääntäjän tutkinnossa osoitetaan tutkintokielten kieli- ja kääntämistaito sekä auktorisoidun kääntäjän ammatinharjoittamisessa tarvittava muu taito. Tutkinnosta ja sen osien sisällöstä sekä tutkinnon järjestämisestä ja sen hyväksymisestä annetaan tarkemmat säännökset valtioneuvoston asetuksella.

Auktorisoidun kääntäjän tutkinnon perusteissa määritellään tutkinnossa vaadittu kieli- ja kääntämistaito, taito toimia auktorisoituna kääntäjänä sekä taitojen osoittamistapa ja tutkinnon arvioinnin yleiset perusteet.

Tutkinnon perusteista, tutkintokielistä ja niiden kääntämissuunnista sekä tutkintotehtävistä päättää opetushallitus 11 §:ssä tarkoitettuna tutkintolautakunnan annettua asiasta lausuntonsa.

Auktorisoidun kääntäjän tutkinnon nimikettä saa käyttää ainoastaan tässä pykälässä tarkoitettuna tutkinnosta.

8 §

Todistus

Auktorisoidun kääntäjän tutkinnon hyväksytystä suorittamisesta annetaan todistus. Todistuksen antamisesta sekä sen sisällöstä ja allekirjoittamisesta annetaan tarkemmat säännökset valtioneuvoston asetuksella.

9 §

Tutkintorekisteri

Auktorisoidun kääntäjän tutkinnon toimivuuden seuranta ja suoritettuja tutkintoja koskevien tietojen säilyttämistä varten on auktorisoidun kääntäjän tutkintorekisteri. Tutkintorekisterin rekisterinpitäjänä toimii opetushallitus. Rekisteriin tallennetaan tutkintoon osallistuneen nimi, henkilötunnus, tutkintokielet ja kääntämisseura, tutkinnon tulos, tutkintosuorituksen arvioijan nimi, suorittamisajankohta sekä tarpeelliset yhteystiedot. Tutkintorekisterin tiedot säilytetään 30 vuotta.

4 luku

Auktorisoidun kääntäjän tutkintojärjestelmän toimeenpano

10 §

Auktorisoidun kääntäjän tutkintojärjestelmän ylläpito

Auktorisoidun kääntäjän tutkintojärjestelmän ylläpidosta ja kehittämisestä sekä auktorisoidun kääntäjän tutkinnon toimeenpanon valvonnasta vastaa opetushallitus.

11 §

Auktorisoitujen kääntäjien tutkintolautakunta

Opetushallituksen yhteydessä on auktorisoitujen kääntäjien tutkintolautakunta, jonka opetushallitus asettaa enintään viideksi vuodeksi kerrallaan. Tutkintolautakunnassa on puheenjohtaja, varapuheenjohtaja ja seitsemän muuta jäsentä. Kullekin heistä määrää-

tään henkilökohtainen varajäsen. Tutkintolautakunnalla on oikeus käyttää asiantuntijoita.

Tutkintolautakunnan jäsenten tulee edustaa käänösalan koulutuslaitoksia, auktorisoidun kääntäjän ammatissa toimivia ja auktorisoidun kääntäjän palveluja käyttäviä. Puhheenjohtajan ja varapuhheenjohtajan on oltava kielen ja kääntämisen asiantuntijoita sekä auktorisoiduna kääntäjänä toimimiseen hyvin perehtyneitä. Yhden jäsenen ja hänen henkilökohtaisen varajäsenensä on oltava oikeustieteen ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneita.

Tutkintolautakunnan kokoonpanosta ja asettamisesta sekä asioiden käsittelystä tutkintolautakunnassa annetaan tarkemmat säännökset valtioneuvoston asetuksella.

Opetushallitus päättää tutkintolautakunnan jäsenten ja asiantuntijoiden palkkiot sekä huolehtii tutkintolautakunnan maksuliikkestä, kirjanpidosta ja arkistosta.

12 §

Tutkintolautakunnan tehtävät

Auktorisoitujen kääntäjien tutkintolautakunnan tehtävänä on myöntää ja peruuttaa auktorisointi, valvoa auktorisoitujen kääntäjien toimintaa, hyväksyä tutkinto ja antaa sen suorittamisesta todistus, huolehtia auktorisoidun kääntäjän tutkinnon toimeenpanoon liittyvistä järjestelyistä sekä toimia rekisterinpitäjänä siten kuin 15 §:ssä säädetään. Lisäksi tutkintolautakunta voi tehdä aloitteita tutkintojärjestelmän kehittämiseksi. Tutkintolautakunnan tehtävistä annetaan tarkemmat säännökset valtioneuvoston asetuksella.

Edellä 1 momentissa tarkoitettuja tehtäviä hoitaviin tutkintolautakunnan jäseniin sovelletaan rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä.

13 §

Arvioijat

Auktorisoidun kääntäjän tutkinnon tehtävien laatimista ja arviointia varten opetushallitus määrää hakemuksesta tarpeellisen määrän arvioijia.

Arvioijan kelpoisuudesta säädetään valtioneuvoston asetuksella.

Edellä 1 momentissa tarkoitettuja tehtäviä hoitaviin arvioijiin sovelletaan rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä.

Opetushallitus päättää arvioijien palkkioista.

14 §

Arvioijarekisteri

Tutkintosuoritusten yhdenmukaisen arvioinnin tason turvaamista varten on arvioijarekisteri. Arvioijarekisterin rekisterinpitäjänä toimii opetushallitus.

Arvioija on velvollinen ilmoittamaan rekisteriin tallennettavaksi nimensä, henkilötunnuksensa, tarpeelliset yhteystiedot sekä kieli tai kielet, joiden tutkintoja hän on oikeutettu arvioimaan.

Arvioija merkitään arvioijarekisteriin viideksi vuodeksi. Merkintä voidaan hakemuksesta uusiksi edellyttäen, että arvioija edelleen täyttää 13 §:n nojalla säädetyn kelpoisuuden ja on käytännössä ylläpitänyt arviointitaitoaan. Jos arvioinnissa ilmenee olennaisia puutteita tai laiminlyöntejä, opetushallitus voi arvioijaa kuultuaan poistaa merkinnän ennen määräajan päättymistä.

5 luku

Erinäiset säännökset

15 §

Auktorisoitujen kääntäjien rekisteri

Auktorisoitujen kääntäjien tutkintolautakunta ylläpitää auktorisoiduista kääntäjistä rekisteriä näiden toiminnan valvontaa ja auktorisointien jatkamista varten. Rekisteriin tallennetaan auktorisoidun kääntäjän nimi, henkilötunnus, osoite sekä tiedot siitä, mistä kielestä mihin hänet on auktorisoitu tekemään käännöksiä. Tiedot on poistettava rekisteristä ilman aiheutonta viivytystä ja viimeistään 2 kuukauden kuluttua siitä, kun auktorisointi on päätynyt tai peruutettu.

Tutkintolautakunta voi internet-verkkosivullaan julkaista tiedon auktorisoidun kääntäjän nimestä, asuinkunnasta sekä siitä, mistä kielestä mihin kieleen hänet on auktorisoitu tekemään käännöksiä. Kääntäjällä on kuitenkin oikeus kieltää häntä koskevien tietojen julkaiseminen.

16 §

Tietojen muutoksista ilmoittaminen

Auktorisoidun kääntäjän on viipymättä ilmoitettava tutkintolautakunnalle auktorisoituna kääntäjänä toimimisensa edellytyksissä ja muissa toimimiseen vaikuttavissa olosuhteissaan tapahtuneista olennaisista muutoksista.

17 §

Maksut

Auktorisoidun kääntäjän tutkintoon osallistumisesta ja auktorisoinnista peritään maksu julkisoikeudellisena suoritteena valtion maksuperustelain (150/1992) mukaisesti. Maksun suuruudesta säädetään tarkemmin opetusministeriön asetuksella.

18 §

Auktorisoidun kääntäjän nimikkeen käyttäminen

Auktorisoidun kääntäjän nimikettä saa käyttää vain se, joka on tässä laissa tarkoitetulla tavalla auktorisoitu.

19 §

Auktorisoidun kääntäjän salassapitovelvollisuus

Auktorisoitu kääntäjä ei saa luvattomasti ilmaista sivulliselle eikä käyttää omaksi hyödykseen, mitä hän tässä tehtävässään on saanut tietoonsa.

20 §

Tuomioistuimen ilmoitusvelvollisuus

Tuomioistuimen on ilmoitettava auktorisoitujen kääntäjien tutkintolautakunnalle päätöksestään, jolla joku on tuomittu rangaistukseen 23 §:n nojalla tai jolla auktorisoitu kääntäjä on tuomittu rangaistukseen rikoksesta, jonka hän on tehnyt kääntäjänä toimiessaan.

21 §

Tutkinnon suorittajan oikeusturva

Auktorisoidun kääntäjän tutkinnon suorittajalle on annettava tieto arvosteluperusteiden soveltamisesta hänen tutkintosuorituksiensa.

Auktorisoidun kääntäjän tutkinnon arviointiin ei saa hakea muutosta valittamalla. Auktorisoidun kääntäjän tutkinnossa hylätyllä henkilöllä on oikeus vaatia oikaisua auktorisoitujen kääntäjien tutkintolautakunnalta. Oikaisuvaatimus on toimitettava tutkintolautakunnalle 30 päivän kuluessa siitä ajankohdasta, jolloin tutkinnossa hylätty on saanut tiedon päätöksestä sekä arvosteluperusteiden soveltamisesta suorituksiensa.

Oikaisuvaatimuksen käsittelyä varten opetushallitus määrää auktorisoitujen kääntäjien tutkintolautakuntaan yhden tilapäisen jäsenen, jonka on oltava oikaisuvaatimuksessa tarkoitettujen kielten erikoistuntija. Muutoksen hakemisesta oikaisuvaatimuksen johdosta annettuun päätökseen on voimassa, mitä 2 momentin ensimmäisessä virkkeessä säädetään.

22 §

Muutoksenhaku

Auktorisoitujen kääntäjien tutkintolautakunnan päätöksestä, joka koskee auktorisointia tai sen peruuttamista, saa valittaa hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään

23 §

Rangaistussäännökset

Joka tämän lain säännösten vastaisesti käyttää auktorisoidun kääntäjän nimikettä, on tuomittava auktorisoiduista kääntäjistä annettujen säännösten rikkomisesta sakkoon, jollei teosta muualla laissa säädetä ankarampaan rangaistusta.

Rangaistus 19 §:ssä säädetyn salassapito-velvollisuuden rikkomisesta tuomitaan rikoslain (39/1889) 38 luvun 2 §:n 2 momentin mukaan, jollei teko ole rangaistava rikoslain 40 luvun 5 §:n mukaan tai jollei siitä muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta.

6 luku

Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset

24 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Tällä lailla kumotaan virallisista kääntäjistä 23 päivänä joulukuuta 1988 annettu laki (1148/1988) siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

25 §

Siirtymäsäännökset

Ennen tämän lain voimaantuloa myönnetty oikeus toimia virallisena kääntäjänä on voimassa viisi vuotta tämän lain voimaantulosta. Tällaiseen kääntäjään sovelletaan tätä lakia. Hän ei kuitenkaan saa käyttää tässä laissa säädettyä auktorisoidun kääntäjän nimikettä.

Henkilö, jolla tämän lain voimaan tullessa on oikeus toimia virallisena kääntäjänä, saa tutkintoa suorittamatta ja vakuutusta antamatta hakemuksesta oikeuden toimia tässä laissa tarkoitettuna auktorisoituna kääntäjänä, jos hän täyttää tämän lain 2 §:n 1 momentin 1 ja 2 kohdassa säädetty edellytykset. Tällaiseen henkilöön ei sovelleta 3 §:ssä säädettyä oikeuden määräaikaisuutta eikä häneltä peritä maksua 4 §:ssä tarkoitettua todistuksesta.

Virallisista kääntäjistä annetussa laissa tarkoitettu kääntäjien tutkintolautakunta jatkaa toimintaansa ja antaa 7 §:n 3 momentissa tarkoitettuja lausuntoja kunnes 11 §:ssä tarkoitettu tutkintolautakunta on asetettu.

Kääntäjien tutkintolautakunnan ylläpitämä luettelo virallisista kääntäjistä on osa tämän lain mukaista auktorisoitujen kääntäjien rekisteriä.

Muualla lainsäädännössä olevalla viittauksella virallisista kääntäjistä annettuun lakiin ja siinä tarkoitettuun nimikkeeseen tarkoitetaan tämän lain voimaantulon jälkeen viitasta tähän lakiin ja tässä laissa tarkoitettuun nimikkeeseen.

Helsingissä 15 päivänä kesäkuuta 2007

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Opetusministeri *Sari Sarkomaa*